Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучности сила!

SWOBODA

Рік XVII. Ню Иорк, Четвер, 4-го Надолиста 1909. Число 43 Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, November 4, 1909. No. 43.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Жовтень 1909

Розхід за місяць Жовтень с. р. єсть: За померших членів або їх жінок і за случаї каліцтва:

Від.	82.	Войтко Іван, ум. 4,9 1909.	$1000.00
,,	171.	Федьо Николай, ум. 9,9 1909.	500.00
,,	196.	Міжічко Іван, ум. 14,9 1909.	1000.00
,,	108.	Ярош Михаїл, ум. 29,9 1909.	500.00
,,	78.	Вацура Осиф, ум. 30,9 1909.	1000.00
,,	34.	Гатала Михаїл, ум. 4,10 1909.	1000.00
,,	63.	Красївський Андрей, ум. 8,10 '09.	1000.00
,,	3.	Гуль Яків, ум. 14,10 '09.	1000.00
,,	207.	Ліпінська Конст. ж. Антонія 8,10 '09.	200.00
,,	81.	Дурделя Михалина, ж. Осифа 26,10 '09.	400.00
,,	63.	Бурка Текля, ж. Андрея (ст.) 5,10 '09.	400.00
,,	5.	Бакош Марія, ж. Петра, ум. 16,10 '09.	400.00
,,	124.	Фециш Гелєна, ж. Осифа, ум. 16,6 '09.	200.00
,,	67.	Старух Марія, ж. Лєона, ум. 18,3 '09.	400.00

Виплачено запомоги на суму	$9,000.00
Платня головних урядників за Жовтень	190.00
Адмініcтрація Союза за Жовтень -	131.50
Кошта річного засїданя Р. Н. С.	300.00
Весь розхід виносить	$9,621.50

Розмет платить 10,454 членів на цїле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1473 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан ,,Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 центї.

Член на цїле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*
Дм. Капітула, гол. предсїд.

Протокол

з річного засїданя Головного Уряду Р. Н. Союза, відбувшого ся на днях 8., 9. і 10. вересня 1909 р. в Chicago, Ills.

(Дальше.)

Дискусія над справозданем.

Сейчас по справозданю Менеджера Свободи, п. Т. Кульчицкий Головний Місто-предсїдатель Союза забрав слово і заявив, що він бачив лист у одного чоловіка в Pittsburg, Pa. в котрім Др. Сїменович писав, що компанїсти купили Свободу від п. Ардана за $10.000 а Союз заплатив компанїстам понад $16000.00.

На се заявив п. Ядловський і п. Кирчов, що др. Сїменович мусить доказати сего, що писав, бо в противнім разї буде завізваний судово до відвічальности. По довшій дискусії ухвалено вибрати 5-членовий комітет, котрий має удати ся до др. Сїменовича і переконати ся о правдивости згаданого листу.

До комітету вибрано: О. Добротвора, Петра Ярему, Т. Кульчицького, К. Кирчова і С. Ядловського.

Дальше наступила дебата над тим, який зиск має Р. Н. Союз з бизнесу банкового і шифкартового який провадить ся в офісї ,,Свободи".

П. Кирчов заявив, що за послїдний рік не було з сего бизнесу жадного зарібку, понеже тепер вийшло право, котре наказує кождому чоловікови, котрий провадить банковий бизнес зложити кавцію (бонд) в сумі $15,000.00. За премію від такого бонду треба в Ню Йорку заплатити $200.00 готівки, а кромі сего постарати ся о найменче 13.000 поруки в недвижимім мастку для тої компанії, що складає бонд.

Вкінци ухвалено, що контрольна комісия має переглянути всї книжки банкові, а п. Кирчов згодив ся половину чистого зарібку віддати до каси Р. Н. Союза.

На внесенє п. Шаршоня ухвалено, що і на будуче половина чистого доходу з банку бізнесового має іти до Каси Р. Н. Союза на що п. Кирчов згодив ся.

Дальше на внесенє о. Добротвора ухвалено, що Менаджер друкарнї має предложити усї квіти (ресітки) посортовані після позицій записуваних в книжках, а не уложені після дат, за всї важнїйші виплати за послїдний рік, найблизшій контроли, з винятком малих виплат, за котрі п. Кирчов жадних ресіток не міг отримати. На тім, позаяк була вже осьма година вечер, закінчено наради молитвою ,,Достойно єсть".

Другий день.

Точно о осьмій годинї рано, по молитві ,,Царю Небесний" вітворив засїданє Голов. Предсїдатель Р. Н. Союза.

Позаяк п. Ярема заслаб, то на його місце до комітету до Др. Сїменовича вибрано п. Чеґіна.

Вивязала ся дискусія над редаґованєм Свободи.

О. Балог заявив, що Свобода пише за мало релїґійно, та що поміщує статї як: ,,Про конець сьвіта", ,,Мова Малп" і т. п. котрі ширять згіршенє поміж темним народом і противлять ся науцї релїґії.

На се відповів о. Понятишин, Директор друкарнї ,,Свободи", що згадані статї були чисто наукові і навіть в найменшій точцї не противили ся доґматам віри. По довшій дебатї на внесенє п. Ядловського ухвалено, що ,,Свобода" на будуче мусить завсїгди мати на цїли найперше справу народну, а доперва відтак має помагати ,,Душпастирови" в сповнюваню його задачі релїґійної, але місто статий так високо наукових як ,,Про конець сьвіта", які — можливо темні, непросьвічені люди можуть собі фальшиво товкувати, має поміщувати більше статї гісторичного змісту. (Дальше буде).

Можлива цлова війна.

Головним атракційним пунктом та аґітаційним товчком в тамтогорічній виборчій кампанії зі сторони републиканської партії була дана виборцям обіцянка зміни цлової тарифи. І під кличом зміни цлової тарифи вийшов президентом Злучених Держав кандидат републиканської партії, Тафт.

І сего року дійсно з великим трудом наступили уродини нової, тепер обовязуючої цлової тарифи. Але ухвалена в сїм роцї цлова тарифа зовсїм не відповіла покладаним у ню надіям. Горожани побачили, що вона не лиш, що не запобігне давньому лихови, але накладає на їх плечі нові тягарі, ще більше віддає їх на ласку і неласку тростам. В наслїдок тарифи мусить наступити опять загальне подорожінє. Та не лиш горожани Злучених Держав суть цїлковито невдоволені — се невдоволенє слїдно і у посторонних держав а спецiяльно в Канадї, з якою грозить поважна небезпека цлової війни.

Нова тарифа именно накладає високі цла на продукти привожені з Канади до Злучених Держав. Високими цлами передовсїм обнято шкіри і збіже, два головні вивозові артикули, якими розпоряджує Канада. Се — річ природна — незвичайно шкодить канадійському промислови, позаяк тамошнє збіже привезене тут по оплаченю високого цла на границї, коштувалоб значно більше, як збіже продуковане на місци, то є в Зл. Державах. В сей спосіб рільник канадійський стратив один важний ринок збуту.

Річ прородна, що діткнені безпосередно оттою новою цловою тарифою Кададійцї відплатять тою самою монєтою.

Те саме було уже і передше. Коли в 1896 роцї ухвалено тарифу, так зовиму ,,Dingley law" (вона обовязувала до тепер) у якій наложено на канад. продукти деякі цла, та пораз перший введено в житє прінціп ,,брати все а в замін не давати нїчого", мимо того, що було загально відомо, що Канадійцї хотїли зі Злученими Державами вільної торговлї, то є без ніякого цла на границї, то сї жаданя Канадійцїв цїлковито з'іґноровано.

Наслїдки не дали на себе довго ждати.

Від року 1896 Канада кілька разів відкидала американські проєкти що до згоди та улегченя замінної торговлї, а в рік опісля то є 1897 р. віддячила ся Злученим Державам ,,з чубком" ухвалюючи зі своєї сторони цла від американських товарів а рівночасно зменчуючи цла від анґлійських товарів (з Европи) о 12½ процент. В роцї 1898 Канада дальше зменчила цло від анґлійських товарів на 25 пр., в 1900 р. на 33 пр. а в 1908 роцї приняла Канада зовсїм нову цлову тарифу, у якій цло від анґл. товарів зменчено до 40 процент.

Сего року скликано опять канадийський парлямент до Оттави на початок сего місяця та загально ворожать, що Канада відповість дальшою війною на нову тарифу американську (Payn-a) ухвалену сего року в Вашинґтонї і цлова війна розпічне ся на добре.

А на сїй війнї опять найгірше вийдуть робітники.

Дотеперішна цлова війна Канади зі Злученими Державами вже вийшла тілько в користь Канади. Доказує сего неопровержимо звіт юнії промисловцїв стейту Ілінойс, який каже, що за послїдних 10 лїт 122 найбільших промислових фірм, хотячи обійти цло на канадійській границї, заложило філії своїх фабрик в Канадї. В додатку в самім 1907 роцї перенесло ся 60.000 Американцїв в Канаду, вивозячи зі собою майна на 49 міліонів долярів. Великі фірми американські переконали ся, що для них далеко зисковнїйше закладати фабрики в Канадї, нїж виробляти товар в Злучених Державах та платити високі цла, щоби сей товар продати в Канадї.

Коли Канада сего року опять підвисшить цло від американських товарів, то наслїдок буде тільки той, що ще більше число фабрикантів американських позакладає в Канадї своії філії, збогачуючи Канаду а відбираючи заробіток американським робітникам.

Деякі експерти в справах цла незвичайно обавляють ся подібної війни з Канадою, яка вийде передовсїм в некористь американських робітників, та накликують до уступленя. Се зележати-ме виключно тільки від становища президента Тафта, позаяк він на підставі ухвали конґресу має рішити, чи цла установлені через яку небудь державу на американські товари суть незвичайно високі і чи рівнож такі самі цла мають ввійти в житє проти товарів даної держави.

За пару днів одже усе рішить ся.

В дальшім тягу така сама цлова війна є можлива також з Францією і Німеччиною. На товари спроваджувані з Франції тогорічна тарифа наложила більше цло, як до тепер, а цлова умова з Німеччиною сего року кінчить ся, отже і сї товари будуть підлягати висшому цлови — що фабрикантам обох країн є вельми не в смак. Можемо отже ожидати великих клопотів по причинї нової цлової тарифи, ухваленої для добра декількох тільки фабрикантів...

І сї фабриканти з чужоземними почнуть бити ся — а робітників будуть болїти чуби.

Богдан Хмельницкий
український Гетьман.

Початок повстаня й битва на Жовтих Водах та під Корсунем.

(Дальше.)

Тим часом львівський ґубернатор розказав запалити передмістя, щоб козаки в них не засидили ся. Наоколо міста запалили хати, а люди втікали одні до Хмельницького а другі до міста. Народу збігло ся до міста сила. Почав ся голод, а далї мор (зараза). Селяни скупились в монастирях. Польські черицї, бернардини вигадали таку штуку: накрили два столи в суботу, один пісний для католиків, другий скоромний для Українців. Тільки що Українцї відріжнились від Поляків, бернардини почали викликати по одному Українцеви на монастирське подвірє і веліли кождому заглянути в криницю. Чоловік вихиляв ся а здоровий чернець-гайдамака стинав йому голову і вкидав його тіло в криницю. Вже кількох людий пропало, і Українцї догадали ся, що люди не вертають ся назад, з криком утікли з монастиря, перелізли через стіни і поутікали до Хмельницького. Хмельницький хотів спалити місто. Козаки почали підступати під замок, що стояв на Лисій горі. Польські міщани мусїли піддатись, і галицькі селяни вбігли на замок і вирізали їх усїх. Хмельницький звелїв пускати в місто бомби. Бомби запалили жидівську школу. Православний львівський владика післав лист до Хмельницького, а міщани почали в ночи збиратись по хатах, і навіть один з них, Юрий Коваль виливав кулї; вони хотїли пристати до козаків. Тодї Поляки вислали послів до Хмельницького і обіцяли заплатити 200 тисяч золотих. В містї не знайшло ся так богато грошей, і купцї й католицькі монастирі мусїли давати срібні посудини, матерії, сукно і все, що мали. І Хмельницький відступив від Львова та пішов на Замость. По цїлій Холмщинї розійшли ся гайдамацькі загони і вирізували Поляків та Жидів. Кругом Замостя були дуже міцні й такі товсті мури, що зверху можна було обернутись возом з шістьма кіньми. В містї сидїла польська шляхта. Хмельницькому не хотїло ся займати міста, не хотїло ся сварити з будучим польським королем.

Він почав переговорюватись з панами, і тільки дурно гаїв час. Чорнота почав тодї нарікати на Хмельницького: ,,щось уже гетьман дуже кумаєть ся з панами і дурно гаїть ся під містом. Ми розбили польське військо і не-вже таки не візьмемо Замостя!'' говорив Чорнота. Хмельницький поважав Чорноту, й послухав його: він звелїв зробити ,,гуляй-городини,'' такі великі хати з колодок на колесах. В тих гуляй-городинах поставили коші з землею, щоб там застрягали польські кулї, поставили армати, наставили народа і покотили під стїну. Одначе Поляки порозбивали гуляй-городини. Хмельницький згодив ся на мир, зажадавши 20 тисяч золотих. Пани заплатили і Хмельницький звелїв випускати людий з міста і навіть торгувати з козаками тим добром, що вони набрали в панів під Пилявою та у Львові. Пани купували у козаків дуже дешево товар, срібну посуду і всяке добро.

Ще підступаючи під Замость, Хмельницький післав до Варшави чотирох послів з листом до панів. В тім листї писав Богдан, що козаки хотять мати за короля Володиславового брата, Івана Казиміра, і тодї вони пристануть на мир. Тим часом пани й справдї вибрали королем Яна Казиміра і зараз дали о тім знати Хмельницькому. Девятнайцятого падолиста прибув до козаків посол від нового короля, православний пан, Яків Смяровський. Козаки стрітили його з знаменами, били в казани, грали на трубах, стріляли з гармат. Король писав до Хмельницького гордо, по королївськи, велїв йому перестати воювати з Польщею, вернути з військом на Україну і там дожидати королївських послів чи комісарів, щоб почати переговори. Гетьман був дуже веселий і пив з послом за здоровє короля.

Дня 24-го падолиста козаки вдарили з армат, знялись з місця і відступили на Україну. Замостські пани вийшли з міста і дивувались, як Хмельницький, маючи тільки війська, не хотів брати Замостя. ,,Мабуть Бог післав на Хмельницького слїпоту, коли він з такою силою війська не заняв Варшави і не спалив цїлої Польщі,'' говорили пани. І справдї було чому дивуватись. Певно він не послухав Чорноти й народа та послухав Виговського й иньших українських панів, що обставали за Поляками і хотїли мира з польськими панами. А може в нього тодї ще й не було думки зовсїм відірвати Україну від Польщі.

Настав новий тисяч шістьсот сорок і девятий (1649) рік, славний рік для Хмельницького й України. Козаки з честю вертались на Україну. Нарід повиганяв панів і перестав робити панщину. Нї одного Жида не було на Українї. По новім роцї, чи сьв. Василію, Хмельницький прибув до Київа. В Київі дзвонили в дзвони, стріляли з гармат. Велика сила народа вийшла на зустріч Хмельницькому. З усьою козацькою старшиною Богдан в'їхав в Київ через давні Золоті ворота князя Ярослава. Коло сьв. Софії його стрітив митрополит та духовенство, школярі з академії сьпівали йому латинські й українські вірші. Сам гетьман від того часу дуже змінив ся, часом постив, молив ся, довго лежав перед образами в церкві, а часом радив ся з чарівницями і держав їх при собі аж трп. Він почав пити і часом був дуже лихий на козаків, а часом обходив ся дуже ласкаво. Часом сьпівав він українські думи, які сам собі укладав.

З Київа Хмельницький поїхав до Переяслава; сюди почали прибувати до нього посли з сусїдних царств. Туреччина, Молдавія, Волохи, Угри і Московщина прислали до нього своїх послів: вони з'єднували собі ласку, бо знали, що в його руках була сила; вони сподївали ся, що він може незабаром стане гетьманом самостійного українського царства.

Турецький султан, Магомет Четвертий, прислав до Хмельницького посла Агу-Османа, для переговорів. Хмельницький просив Турків дати йому поміч проти Польщі, а за те обіцяв Туркам платити грішми що року, як Україна стане самостійним царством, ще й віддати Туркам частину Польщі, по Люблинь. Молдавський господар Лупула бояв ся своїх бояр і просив у Хмельницького війська. Хмельницький післав у Молдавію свого сина, Тимоша. В Лупула була гарна дочка, Олександра, і Богдан задумав висватати її за Тимоша. Семиградський угорський князь Стефан Ракочі прислав свого посла і обіцяв разом з козаками виступити проти Польщі. Після всїх, прибув й московський посол і привіз Богданови від царя дари. Хмельницький приймив чужоземських послів по просту; він трактував їх в золотих чарах простою горівкою, сам набивав їм люльки тютюном, а його жінка убравшись в дорогу одежу, розтирала свому чоловікови в мисці тютюн.

Тільки ще не було послів з Польщі. Хмельницькому дуже хотїло ся, щоб чужоземські посли побачили, як горді польські пани будуть просити ласки й мира у козаків, котрих передше мали нізащо. Ще після Маланки, король післав з Варшави послів з бунчуком і гетьманською булавою для Хмельницького. Булаву віз старий воєвода Адам Кисїль, князь Четвертинський і иньші польські пани. Вони доїхали до річки Случі на Волинї, і не могли далї їхати; гайдамачина на Українї не переставала робити своє дїло. Хмельницький післав полковника Тишу з козаками, щоб вони провели послів і оборонили їх перед народом.

В пятницю, дня 9-го лютого, приїхали посли в Переяслав. Хмельницький з полковниками виїхав їм на стрічу за місто. Перед ним несли бунчуки і червону польську хоругов; тим він налякав Ляхів, що він уже й без королївської ласки давно вибраний гетьманом козаками й народом. Він знав, що пани везуть йому гетьманську булаву.

Польські посли в'їхали в місто і зараз поїхали на обід до Хмельницького. Там вони застали чужоземських послів.

Щоб покепкувати трохи над панами, Хмельницький оповістив їм, що буде приймати від них королївську грамоту і гетьманську булаву на майданї. Йому хотїлось насміятись з них перед чужоземськими послами і перед народом. Пани обидились, та мусїли покоритись.

Дня 10-го лютого, о дванайцятій годинї в полудне, Хмельницький з церемонією вийшов на майдан. На ньому був дорогий кожух з соболів, критий матерією цеглястої краски. Гетьман був прикритий бунчуками. Наоколо него стояли полковники з своїми булавами чи з пірначами, і вся козацька старшина. Козаки і нарід залили майдан й улицї, вкрили дахи на хатах. Тут стояли й чужоземські посли, козаки заграли на трубах та на бубнах. Кисїль приступив до Хмельницького і в одній руцї тримав королївську грамоту а в другій гетьманську булаву, обсипану дорогими камінями.

,,Єго Величество — почав Кисїль — посилає ясновельможному гетьманови і всему запорожському війську свою королївську ласку''. Один полковник вихопив ся і перебив його слова, промовивши: ,,король, як король, але ви, королята, вже геть-то нашурубурили; а ти Кисїлю, наша кість, відцурав ся нас та пристав до ляхів''.

Хмельницький звелїв йому замовчати.

Тодї Кисїль подав Хмельницькому грамоту на гетьманство й булаву, а його небіж червону хоругов з білим орлом. Хмельницький взяв те все й подякував. Грамоту голосно прочитали народови. Народ закричав: ,,нащо ви, ляхи, принесли нам ті цяцьки. Знаємо вас! хочете знов нас приборкати в неволю''. Полковник Джеджалик виступив на середину і промовив: ,,хотять нас піймати, щоб ми знов надїли панське ярмо. Нехай слизнуть ваші солодкі дари: майте все собі свою Польщу, а Україна нехай зістане нам, козакам''.

Хмельницький накричав на нього і він замовк.

Після церемонії Хмельницький запросив послів до себе на обід. За обідом почала ся розмова про неволю колотнечу з ляхами. Хмельницький грамав на панів і домагав ся, щоб йому віддали Чаплїнського і покарали Вишневецького. Він нарікав, що й в той час Радивіл й иньші пани нападали на міста, на Мизир, де сидїв загон Міхненка, на Бинів в Білій Руси, де був Гаркуша, і вирізали людей. Один ксьондз, Лентовський, що приїхав з послами, обізвав ся до Хмельницького: ,,Ваша вельможність! може ті вісти з Полїся не зовсїм правдиві''.

Тодї чигиринський полковник Вешняк крикнув на него: ,,Мовчи, пане! чи твоє дїло нам завдавати брехню? Ходи пане на двір, я там тебе навчу, як запорожських полковників шанувати''.

Так витали козаки польських послів. Нїчого було й думати про мир.

На другий день просив Кисїль Хмельницького до себе на обід.

Хмельницький приїхав до него з полковниками аж вечером. Всї були вже трохи пяні. Почала ся знов нелюба розмова. Хмельницький жартуючи, крикнув до Кисїлевої жінки: ,,відкажіть ся, ви, добрі, православні пани, від Ляхів і позістаньте з нами, козаками. Згине лядська земля, а Україна буде в тім року панувати''.

Поглузувавши над панами, Хмельницький вернув ся до дому.

Другого дня Кисїль післав свого небожа й князя Четвертинського спитати, коли пічнуть ся переговори. ,,Завтра буде справа й розправа — сказав Хмельницький, — бо я тепер пяний: угорського посла виряжаю. А вам скажу просто, що з вашої комісії нїчого не буде. Війна начнеть ся за два або три тижнї. Переверну вас, усїх Ляхів, до гори ногами, і подопчу так, що будете під моїми ногами, ще й турецькому цареви в неволю віддам. Я хоч собі малий чоловік, але менї так Бог дав, що я тепер єдиновладний самодержавець український; з тим і йдіть: завтра буде справа й розправа''.

Дня 23-го лютого, Кисїль з послами знов пішов до Хмельницького і почав йому говорити про переговори. Хмельницький відказав йому: ,,Шкода й говорити. Був час говорити, коли пани гонили мене по Днїпру й за Днїпром, і як я бив панів і на Жовтих Водах, і під Корсунем і під Пилявою. Тепер я вже доказав те, об чім й не мислив, докажу ще й те, що замислив. Вибю з лядської неволї увесь український народ. Допоможе менї вся чернь по Люблинь й Краків, а я від неї не відступлюсь. Двіста, триста тисяч війська мати му. Орда стоїть в поготові. Доволї буде менї землї по Холм, по Львів, та по Галич. А ставши над річкою Вислою, скажу ляхам: ,,сидїть ляхи! мовчіть ляхи! Не зістанеть ся нї одного князя, нї шляхтича на Українї''.

Промовляючи ті слова, Хмельницький зіскакував з місця, тупотів ногами, рвав на собі волося. Ляхи здеревіли, чуючи ті слова.

Після такої речі, Хмельницький нагодував Поляків поганим обідом, і вони пішли до дому. Після того, Хмельницький не позволив їх пускати до себе.

Посли боялись, щоб їх не згубили зі сьвіта. Але вони просили Виговського, щоб він вставив ся за ними перед гетьманом. Хмельницький знов покликав їх до себе. Кинувши їм пятака в очі, Хмельницький витягнув з під килима, що ним був накритий стіл, лист. Там були написані точки згоди з Польщею:

Київський митрополит нехай буде мати перше місце після польского митрополита.

На Українї й Білій Руси воєводи, каштеляни повинні бути Українцї.

Запорожське військо на всїй Українї повинно зістатись з своїми давними вольностями.

Козацький гетьман буде мати справу тільки з королем.

Жиди з усеї України нехай зараз виступають.

Ярема Вишневецький нехай нїколи не мати ме в руках. війська.

Посли прочитали точки і тільки плечима здвигнули.

(Дальше буде).

„ГЕЙ ХТО З „СІЧИ" ОЗОВИ СЯ!"

Таким словами розпочав д. А. Маланчук, кошовий(?) в ч. 41 Союза, відозву до Січей, товариств ім. Шевченка і Січинського. Задачою відозви єсть скликати „Січовий з'їзд" Січей і иньших товариств, щоби порозуміти ся одні з другими і спільними силами здобути собі лутшу долю". Ідеальні замисли. Чи буде хто тому перечити? Гадаю, що ні! Хто-ж не хоче нині лутшої долі і хто за її поправу не береся?

Повстали ріжні партії, ріжні товариства, котрі язиками та на папери ведуть завзяту борбу „за лутшу долю. Але що-ж з того? А маємо вже соціялістів, клерикалів, радикалів, євангелистів, пресбитеріянів, гайдамаків, січовиків запорожців і всякі відміни так національні як і релігійні, маємо всяку мішанину а всі борять ся о лутшу долю. А її як нема, так нема та і не видно. Але місто лутшої долі маємо колотнечі, заверуху, борбу, та всякі плюгавства.

Чи се „прадідна клятва" після рецепти о. Кубека? Гадаю, що ні! Не гріх прадідів тяжить на нас, але тяжать на нас наші тяжкі, великі гріхи а се є: ходжене манівцями, блукане без цілі, вептане ся по чужих кошарах, витиране чужих кутів мимо того, що свого повно сьміття, наша байдужність, наша обоятність, заскорузлість, старо-руський консерватизм та і навіть (простіть, та небийте за правду) наша безідейність. Ми потрафимо показати на другого працюючого пальцем та виказати блуди єго, хотяй самі не будемо нічого робити. Ми видимо найменьші гріхи у других але не хочемо знати про великі свої. Видимо тріску в оці брата свого, а не видимо поліна в оці своїм.

Ми боремо ся за лутшу долю, але з ким? З вітраками! Ми та воююча армія, котра ставить всі свої сили против горстки ворога, не зважаючи на се, що ворог дав нам забавку, щоби нашу увагу звернути в одно місце а тимчасом перекинути цілу свою могутну армію нам за плечі і знищити нас до нащадку.

Дальше, часть нашого народу не видить свого ворога нігде більш лишень, як говорить д. Кошовий Малончук — „в чорноризниках" — попах." Чи так справді єсть поговоримо о сім.

На початку кілька слів д. Кошовому.

У Вас „чорноризники" суть вороги народу через се, що „они старають ся своїми науками нас дальше держати в темноті." Як виходить з Вашої дописи, то науки голошені сьвящениками Вам не до смаку. Наука церкви після Вашої гадки, затемнює нарід. На се не стану відповідати, бо мені годі сліпого зробити видющим. Годі переконувати мені такого, котрий в своїй мудрости дотер аж до того, що відкидає a priori церков і її науку. Я осьмілюсь попросити д. кошовий Вас о тоє, щобисьте ласкаво відповіли мені на се: чому то Ви робите проти своїх переконань. Ось послухайте. Довелось мені видіти взорець печати тов. Січ, котрого д. Маланчук єсть кошовим. На ній єсть така напись: „Патроном Січи сьв. Юрій." Як то погодити одно з другим? Кричите проти науки церкви, а тут вибираєте сьв. Юрія патроном Січи. Чи не помішалисьте добродію?!

Дальше говорите д. кошовий, що сьвященики роблять роздір між народом та справи народні їм байдужні. Відай Ви знаєте, що критикувати потрафить і найбільший.... Коли щось говорите, то не відкликайте ся ніколи, до сего, що „се або те є народови знане". Дайте на все докази. Скажете — таж я уарґументував відносини сьвященьства до справ народних. Як сказав, що митрополит Шептицький виступив проти вчинку Січинського. Виходить що: „коваль завинив а слюсара повісили". Чи за то, що зробить митрополит, має відповідати усе сьвященьство? Чи з роботою. митрополита зсолідаризувалось наше сьвященьство? Я скажу, що ні! А що більше, наше американсько-українське сьвященьство дало своїми виступами по вічах в справі Січинського доказ, що йому справа Січинського та Його особа єсть так дорогою, як кождому иньшому вірному синови України. Не забувайте мої панове на тоє, що в жилах нашого дорогого героя пливе також кров „руського попа", та єслиби не той Вами погорджуваний „піп", то не знати чи і малибисьте другого чоловіка, котрий заступив місце Січинського. На сьвященьство накидаєтесь без винятків та забулисьте на тоє, що отець Січинського був рівнож сьвященником а коли той „піп" з'умів виховати так сина, вівши в него любов до свого народу таку, на яку у нас мало хто здобувь до тепер, та дати своїй суспільности так великого героя, то ясно, що і вітцеви мусіли бути дорогі справи народні.

Щоби з діл митрополити видавати суд о всім сьвященьстві, гадаю не єсть то дуже мудро, а що більше, роблячий таке не знає обставин серед яких наш клир в Галичині знаходить ся. Ви певно не знаєте сего, що митрополит а сьвященьство „to co innego". Хто робить винним сьвященьство за діла митрополита, то той певно не видить більше сьвіта як через своє віконце. Закидати нашому сьвященьству брак патріотизму може лишень великий „політикер від Хлопського параґрафу" і єму подібні. Що до Вас, д. кошовий, то я і не дивуюсь Вашому крикови. Вас на щось путнійшого і не стати. Ви самі на тім крику тілько розумієтесь як на значіню тих слів, що всадилисьте в статут Вашої Січи. В жадній енциклопедії не мож було знайти такого дивоглядного вислову як ви в згаданім місци насипали. Ви д. кошовий певно старо-краєвих часописей не читаєте та і молодим з Галичини мусілисьте виїхати, коли не знаєте, яку ролю відограло сьвященьство в житю нашого народа, і то в житю так політичнім, просьвітнім як і в економічнім. Кілько то сьвященьників терпіло і терпить за справи народні. Чи не малисьмо випадків, що сьвященьників за народні справи арештують та мов розбійника під ескортою війська відвозять до вязниці. Кілько сьвященників знайдемо тут в Америці, котрі не з роскошей, але щоби позбутись переслідованя, так від ляцьких як і від своїх властий, утікли за море. Хтож то розбудив в Галичині любов до рідного слова? Хто виховав більшу часть руської інтеліґенції, котра нині так завзято боресь за права народу?

Правда, і сьвященик не єсть сьвятим, а чоловіком і зблудити та зле зробити може, і нераз зробить. Алеж нема правила без винятків, та колибисьмо себе зміряли, ми робітники, та чи иньший який стан сьвітський тою самою міркою, котрою „вільнодумці американські" міряють сьвященьство, то певно не лїпший результат бувби. Єсть одна приповідка: „чогоб ся дурний чепив, колиб не було плота". Та щоб „американські вільнодумці" по вічах говорили та по „Параграфах" та „Союзах" писали, колиб не було сьвящеників.

Однак я не мав на ціли боронити сьвященьників, як ви будете може гадати, бо вони від нікого сего не вимагають і самі в разі потреби з'уміють оборонитись. Я хотів сказати лиш д. кошовому, що праці жадної не розпочинаєсь так, як він розпочав. А тих пару слів сказав я лишень в обороні сьвятої правди.

Говорить д. Маланчук, що наші просьвітителі роблять між нами роздір і незгоду, щоби ми не могли самостійно розвиватись. То стара пісонька. Лїпше було-б, колиб Ви місто крику взялись до праці позитивної та показали тим просьвітителям, що самі о власних силах можете над собою працювати. Колиби того допнялисьте то певно ті просьвітителі до Вас не ішлиби роздір робити.

Однак, коли хто загадує працювати для народу, то не повинен кидати каменем на ніякий стан та на ніяку партію, тим більше на ту, котра много для народу зробила. Як будемо сваритись між собою і одні другим відмовляти прав до праці на народній ниві, та осудити роботу одні других — то певно небогато зробимо та далеко не поїдемо. Не потреба доводити знова, що сполученими силами, без огляду на партії, без огляду на переконаня релігійні можемо довести до чогось путнього.

Подивім ся на наших братів в Галичині! Таж і там суть партії, котрі ведуть суперечки між собою а мимо сего, де народний інтерес вимагає спільної праці, там всі лучать ся до купи (крім кацапів) та в одній лаві виступають до борби з ворогом, що і Ляхи заважали.

Що згідною, тихою, спільною, некрикливою працею можемо дійти до сего, що станемо в рядах цивилізованих народів — наводить нас на се також Галичина. Чи з'уміли-б Русини заложити та удержати тілько приватних шкіл, кілько они мають, наколи-б вони сварились між собою та одні на других гавкали через свої переконаня. Погляньте на відозву закликаючу до основаня приватної української ґімназії в Рогатині. Знайдете тут побіч сьвященика радикала, побіч націонал-демократа соціялістa і т. д. Тут всі зґуртувались без взгляду на партії і переконаня, бо їх лучила одна спільна ціль, одно спільне добро, **одна спільна сьвідомість народня**, а чого нам бракує та до чого ми на разі не можемо якось дорости.

У нас мимо горячих, патріотичних покликів до зреорганізованя шкіл Вп. д. Андрейка всі дрімали над сею справою доки Преосьвященний Владика сам не заняв ся. Коли однак справу рушилось з місця, крику та галасу що не дай Бог. А чому? Бо один не хотів-би видіти при сій роботі Преосьвященного, другий кричить тому, що сего діла він не розпочав а хто иньший, третій знова що иньшого і так в самих початках почалась кирння. Між нами суть лишень люди, котрі лишень критикують, кричать, знеохочують других до праці а самі за яку-будь працю і недумають. Єще раз повтаряю, що у нас брак спільної ідеї, котра-б лучила собою всякі народні стяги, брак витиченої спільної мети до котрої-б прямували всі спільно без ріжниці переконань.

Знайшлись одиниції, котрі наші спільні блуди пізнали та підносять ся накликуваня до згоди, до спільної праці, коли не хочемо затонути в мори иньших народів. Такою єсть допись д. В. Д. з Нюарку в остатнім числї „Союза", котру можна рівнож уважати відповідею на відозву до Січей д. Маланчука.

Однак чи голоси ті накликують до спільної праці, до згоди з'уміють Американським Українцям пригадати девізу „В лучности сила" — чи зістануть „голосом вопіющого во пустині" — будучність покаже.

Петро Кирилюк.

Допись з Бразилії.

З М. Маллет (Ріо Кляро)

Місцевість наша вже звісна д. читачам „Свободи" з давнійших дописей висиланих з Ріо Кляра; тепер однак руська часть звесь тимчасово М. Маллет — назва від стації колїйової.

Давнійше Ріо-Кляро (назва від ріки тогож імени) розтягалось на дуже великі просторонї (близько 10 квадр. миль) і в наслідок того адміністрація була надто утяжлива, коли ще до того зважить ся, що місточко містило ся не в середині кольонії, але на самім краю всхідної части замешкалої майже виключно через Поляків. Борба Русинів о відділене руської части від польської тягнесь від 10-ти літ і труд наш увінчав ся на конець утворенєм поліційного дістрикту Ріо Азуль (назва від ріки тогож імени). Однак вже в короткім часі сей поділ пішов в непамять в наслідок ляцької інтриґи, та в наслідок нещасливого случаю, що першим комісаром призначено дуже жорстокого бразиліянина, котрий і наложив житєм підчас нелюдської облави за одним з наших кольоністів. „Hajdamackie plemię" перейшло знов під адміністрацію наших любеньких побратимів і ми бідні пригноблені не з'орґанізовані терпіли „польську господарку" ще через кілька літ. — Коли але побудовано колію по нашім боці і серед нас стануло аж дві стації (М. Маллет і Дорізон), закипіло між нами на ново. Зґуртовалисьмо ся побіч нових стацій, зажадалисьмо урядів почтових, а відтак і поділу Ріо-Кляра на часть руську, що увінчалось належним успіхом, бо вже від року утворено дістрикт поліційний під назвою М. Маллет, а сими днями аванзувалисьмо на дістрикт судейський, значить ся, вже нас не вяже з польським Ріо Кляром ані одна нитка!

Полячки казять ся, бо наше місточко росте як на дріжджах, а їх упадає: ба, що більше, ясно кождому як на долони, що кіт обернув ся хвостом до Ріо Кляра і що єго залежність від Малєта вже заздалегідь предвиджена, бо тут всї услівини до дальшої еволюції на місто повітове. Сей скорий розвій руської кольонії радує наше серце, з другої сторони ділає на нас пригнобляючо сеся обставина, що місточко заповняєсь надто сильно не руським елєментом. Вже маємо тут цілу копицю бразиліянів і по троха Полячків. Нашого накликуваня, щоби оселялись свої купці і ремісники, не вислухали родимці, тай нині глядимо з болем серця, як руська земля усуваєсь з наших рук в користь иньших племен; а з часом легко може і до того дійти, що і ту запровадять наші побратими добре вже нам звісну польську господарку. Властителї 40 морґових шакрів. Русини не радо відпродують малі льоти чужим. Але вкінци нема иньшої ради, бо годі вздержувати розвій міста. Напротив 5-ох склепів руських є вже 10 бразилійських і 2 польські; заєдно пхають ся і ремісники польські а Русини бульбу садять! Русин не дасть ся навчити, що з купецтва і з ремесла можна борше доробитись, як з управи бараболь і фасолї, — та якось так з натури освоїв ся до рития землі, що ані приснить ся єму морква. З торговлею не малий клопіт, то з купцями стають тілько поворотнійші; з ремеслом нема тілько клопотів, тай нема спосібнійших дітий до ремесла, як руські діти, але байдужність наша допровадить до того, що всі міста і місточка заповнять ся неруським елєментом, а ми прецінь знаємо вже з галицької практики, яку шкоду наносить нам брак інтеліґенції і міщаньства по наших містах і місточках. Тож позір! Родимці учіть свої діти, а відтак давайте на практику до торговлї і до ремесла. Ось і в нас верх беруть чужі елементи, бо на 4-ох комісарів лиш один Русин, тай мабуть так випаде і з вибором 4-ох судів. До сего часу маємо так мале число виборців, що не-Русини злучившись до купи могли вибрати судів самих своїх. Тож тепер представте собі: руський дістрикт з урядниками бразилійськими і польськими...

(Продовженє на стор. 7-ій).

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
Published every Thursday at
184 Hudson., New York, N. Y.
Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.
Established 1893.
REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.
ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.
K. KIRCZOW,
manager,
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.
Terms: Two dollars a year.
Advertising rates furnished on application.
Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопись для руского народа в Америцї і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:
в Америцї на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба все з гори.

Гроші треба посилати в рекомендованім листї, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішліть нам бо без того ми не годні грошей дістати.

Адрес:
"SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Се і те.

Чи ви читали коли байку Крилова п. з. „Собачка і слонь"?

„Маленька собачка побачивши великого слоня на вулици почала на нього завзято дзявуліти. А дзявуліла так голосно, що се звернуло аж увагу прохожих. Однак слонь не перестрашив ся та не звертаючи зовсїм уваги на собачку, йшов дальше в перед.

Аж в решті якийсь більший пес розлючений непотрібним галасом удаючої безвинно собачки поспитав її: „Чого брешеш? Чи-ж не бачиш, що слонь навіть найменчої уваги не звертає на твоє лаяне?..."

А собачка відповіла: „Я властиво не так брешу на слоня, бо знаю, що він є тисяч разів від мене сильнійший, як тому, щоби прохожі звернули свою увагу на сю собачку, що бреше на такого великого слоня. Можливо, що хто погадає собі, що я є такий відважний — і признають менї слушність"...

Така собачка, мізернеська, живуча охлапами з чужого, панського стола, а однак брехлива — се „Союз".

А її „брехане" звісігди звернє увагу загалу своїм галасом, то перше, а сьвідоцтво дасть сьвідоцтво її бездонної глупоти, то друге.

Береть ся отся мізерненька собачка бавити в критика. А забуває зовсїм, що аби бути критиком, треба бути передовсїм чоловіком думаючим, який говорить, опираючи ся на обєктивній знайомости річи, а не на — уїданю.

Гадає ся, що одиноким ратунком для „Союза" в сїй недузї булоб удати ся до якогось доброго цирулика. Нехай він би виверстїв шановній редакції в камінноображнім лобі діру та влив у чашку зо дві кварті знання, то тоді може сьвітла редакція „Союза" научилаб ся розріжняти адвертайзмент від редакційної статї та не марнувала 365 днів в році на глупім уїданю.

Є се річию зовсїм природною, що Николай Кривавий мусить оточувати ся тисячами шпигів та кордоном свого війска, кілько лиш разів хоче виткнути ніс за свою палату. Бо він є в Росії персоніфікацією причин нужди і неволї народних мас, бо підставу його власти з одного боку становить темнота і невіжество народа а з другого сліпий послух соток тисячів закутих в мундури.

Чим се однак витолкувати, що президент Злучених Держав, вибраний волею більшости горожан в подорожи по своїм краю оточує себе юрбою тайних аґентів і баґнетами?

Невжеж є якась аналоґія поміж Злученими Державами а Росією?...

Минувшого тижня найзнатнїйший японський політик, князь Гіробумі Іто, так званий „японський Бісмарк" впав в Манджурії від скритобійчої кулї Корейця. Впав від кулї Корейця, бувшого редактора часописи, горячого прохильника свого народу, того народу, якого край приґлотив Япан, позбавив самостійности, закував в кайдани рабства. Вбійця зловлений заявив, що свій вчинок зробив з розмислом.

Замордоване князя Іто має свій почин в національнім фанатизмі. Вбійник ясно зазначив, що він свій вчинок сповнив аби помстити свою вітчину, щоб пімстити ся передовсїм на тім чоловіцї, який головно був причиною неволї і позбавлення самостійности Кореї. Однак в учинку Корейця була і особиста пімста, позаяк князь Іто свого часу, будучи ще ґенеральним ґубернатором Кореї, засудив на смерть кількох приятелів вбійника.

Вбійство князя Іто є отже політичним вбійством.

Нїчо незвичайного! Хто так як Япан з Корею цїлий край силою втиснув у своє ярмо, позбавив цїлий народ його самостійности, сей і мусить бути на се приготований, що давлені будуть свого права в такий спосіб доходити. Так було від віків, так діє ся днесь і буде діяти ся, доки на сьвітї будуть гноблені і гнобителї.

Москвофіли.

Від коли наш робучий народ розпочав боротьбу за свої права, зараз зачала рости його політична сила. Кождий, хто уміє дивити ся на сьвіт, бачить се ясно. А найяснїйше бачать се вороги робучого народа. Давнїйше вони не потребували оглядати ся на працюючі народні маси. Всї уряди, були виключно для панів. Хлоп, робітник, бідний жид, купець міщани, мусїли мовчати і мовчки терпіти усю неправду панського панованя. Панська річ була панувани — а річ бідних людий була слухати панських прав і панського панованя. Довго думав бідний народ, що несправедливий порядок мусить остати ся на сьвітї на віки, що на вічні віки мусять бути богаті і бідні, що бороти ся за долю бідного народу, за правду і справедливий лад, то нїчо не поможе а ще стягає гріх на бідного чоловіка.

Та прийшов такий час, що бідний народ прозрів. Бідний народ пізнав, що його недоля та біда не йдуть з неба а тільки з панського панованя та з панської полїтики. Найліпший учитель се біда. І ось біда поучила нас, бідних людий розуму. Як бідний народ побачив, що від полїтики і сила і право, то зараз сказав собі так:

Пани мають свою панську полїтику а від неї свої панські права, то треба мати і робучому народови свою полїтику і здобути свої права.

Одним словом, простий, бідний, робучий народ прийшов до полїтичної сьвідомости.

Полїтична сьвідомість робучих мас є дуже небезпечна для всїх ворогів робучого народа. Длятого ті вороги мусять усїми способами старати ся о те, щоби робучий народ не розумів ся на полїтицї і лишив ся в полїтичних справах темний та невидючий. На се вони уживають ріжних способів. Ми поговоримо нинї про один такий спосіб, що його уживають наші вороги особливо у Галичинї на згубу нашого русько-українського робучого народу. Сей спосіб називає ся москвофільство або, як звичайно кажеть ся кацапство а люди, що таким способом обдурюють наш народ, називають ся москвофілами або кацапами.

Хто вони такі і чого вони хочуть?

Москвофіли самі кажуть, що вони хотять тільки, щоби наш народ був разом з московським народом „один народ" — один нарід, що вони боронять сьвятої віри та сьвятої Руси і навіть кажуть, що они є правдиві приятелї хлопів.

Ми знаємо, що так є на цїлім сьвітї, що кожда партія мусить боронити інтересів якоїсь кляси суспільної. Є партії робітницькі, хлопські панскі та шляхоцькі. Кожда партія боронить інтересів тої кляси, до якої належить. Нїхто ще не бачив такого, щоби пр. шляхоцька партія боронила інтересів селянства або робітників. А тепер запитаймо, до якої кляси належить москвофільська партія?

На се мусимо відповісти, що ся партія є зовсїм панська та шляхоцька.

Москвофіли се справдї шляхоцька партія, котра служить з усїх сил панській шляхоцькій справі.

Та ба! — скаже дехто. Таж у нас нема шляхти, то звідки може бути у нас шляхоцька партія? На се ми мусимо сказати таке.

Правда, у нас нема шляхти, але знайшли ся у нас такі рабські, невольницькі люди, що без шляхти не можуть жити. Ті люди мусїли собі конче вишукати якусь шляхту, щоби мали кому служити. А що у нас шляхти нема, то ті люди подумали собі так: нам треба конче пристати до такого народу, що має шляхту. І тому вони почали на ґвавт кричати, що наш народ з московським, то один народ. Бо треба знати, що москвофіли не лучать ся з московським народом, а тільки з московськими шкуролупами, з катами кровопійцями московських селян і робітників. Досить прочитати се що пишуть москвофіли про Росію. Кілько злоби та брехнї виляли наші москвофіли на російських революціонерів, борців за свободу і долю російського народа? І усе те пишуть вони в обороні кровопійця царя, високих його урядників, офіцирів та вельможної російської шляхти, що заграбила собі усї землї а селян заставила умирати з голоду. Ніколи ще нїхто не читав, щоби москвофіли робили інакше. Тай не можуть вони інакше робити, бо вони є власне партія не народних мас, а партія народних гнобителїв. Тай ще москвофілин є поганїйші як панські партії у других народів. У других народів, повстали панські партії з того, що там є пани а москвофіли ідуть аж до московського народа, щоби там знайти собі панів, та щоби могли служити панам. Ще й другі хотять тягнути за собою! Такі у них рабські, невольницькі душі.

Та москвофіли служать не лишень московським панам-шляхтї. Кождий розумний чоловік мусить зараз побачити, що в Галичинї москвофільська робота є дуже корисна для польскої шляхти.

Кароль Ґартнер.

Чи культура шкідлива?

Давно минули часи, коли то Rousseau назвав культуру гріхом проти природи і взивав людство до повороту до цїлком природного житя, а все таки знайдеть ся нинї ще богато таких приклонників природного житя, що всї хиби соціяльного устрою приписують виключно культурі. А прецінь кождий з нас нинї знає, як хибні мав погляди на культуру славний французький фільозоф Rousseau. Сучасні етноґрафічні науки переконали нас, що так дуже вихвалювана ідилїчна невинність людий природи є звичайною вигадкою і що загальне зіпсуте, котре являє ся вислідом загально витвореного смаку, не є знаменем здеґенерованого людства, тільки радше здеґенерованої доби, що з'являє ся більше або менше у всїх народів, які жиють навіть некультурно, близко з природою.

Є то заслугою німецького дослїдника д-ра Івана Бльоха, котрий в обємистім творі „Beitraege zur sex. Psychopatie," опертім на великім обсягу знаня німецької лїтератури, доказав, що природа те саме може робити, що звичайно уважає ся ділом культури. Тепер панує загальний пересуд, по котрому дикі народи нїби то о много від нас здоровші, бо жиють все на сьвіжім воздусї, не знають слабостий і вмирають натуральною смертию. В послїднім зошитї „Archiv fuer Rassen und Gesellschafts-biologie," чудовім і необхідно потрібнім для дослїдників орґані, подає німецький штабовий лїкар маринарки Dr. Stefan свої спостереженя, які мав нагоду зібрати на Бісмаркових островах і півострові ґізельських.

Мешканцї тих країн щойно від 50 лїт стикають ся з білими і то нинї навіть дуже рідко, Не є они пяками, бо імпорт алькоголю заборонило німецьке правительство ще в 1886 р. За те они налогові курцї, але такими вже й були ще перед приходом Европейців. Чоловіки ходять цїлком голі. Жінки носять з переду і з заду довгі запаски. В часї сталої погоди виходять чоловіки на лови і рибарять або вигрівають ся на сонци мов крокодилї, коли тимчасом жінки, як се буває в звичаю у всїх диких народів, дітий природи, обрабляють пільну і домашну роботу. Ідять там переважно мало мяса, а більше риби і всякої ярини та овочів. О борбі за хлїб насущний і житє й поняття не мають. Нема там нї голодних нї жебраків, бо нї нема нї князів нї королів, а до того ще ласкава мамуня — природа достарчає їм щедро всїлякого корму. З висше наведеного готов кождий з нас заключати, що той нарід не знає слабостий і нас розніжених Европейців застрашив би своїм гартом і витревалостю. А тимчасом діїть ся оно зовсїм противно. Їх пересїчна довгота житя є о много низша чим у Европейців, що було доказом, що їх більш переслїдують хороби, чим нас білих. Число породів також систематично вменшаєть ся, так що небезсоновним видаєть ся нам здогад подорожника Demрvolfa, що мешканцї одного з островів йдуть на зустріч нехибній загладі.

(Конець слїдує.)

Алькоголь з деревного трачиня.

В найновійшім числї часописи „Technical World Magazine" оголошено, що нонконець технїці вдало ся, фабрично споряджувати алькоголь з деревного трачиня. І се вдало ся спорядити не сей так званий woodalkohol, уживаний до палення, але дійсний спірітус. Спосіб винайшло якихсь двох чікаґовян, які поки що усї подробиці держать у великій тайнї. Як говорить ся в згаданім журналї, кошта спорядженя алькоголю виносять всего 6 центів за ґальон. Се звучить вправдї наче казка, полягає однак на дійснім обчисленю. В деревнім промислї по з'ужиткованю усего, відпадає трачиня около 8 мілїонів тон. Після нового процесу з одної тони трачиня дасть ся зробити 22½ ґальонів перворядного спірітусу, якого копт виносив-би около 50 цнт. В продажи 15 цн. за ґальон далоб знаменитий профіт, та кинуло-б на торг матеріял, що дає більше сьвітла як нафта, більше тепла, як антрацитовий вуголь а є попри се дешевше від обох.

Коли винахід дійсно оправдає се, що про нього говорять, в технїцї зазначить ся велика зміна, а кромі сего мож буде з'ужиткувати артикул на який до днесь не було місця. До днесь трачинє в промислї деревнім було лиш великою невигодою. Так примiром коло тартаків в Cheboygan, Mich. з часом нагромадила ся гора трачиня, обіймаюча чверть квадратової милї, а висока на 40 стіп, та яка є правдивим нещастєм для околиці. Коли покаже ся практичність винаходу, тота гора трачиня для міста буде майже тим, що джерело нафти. Винахідники вже найшли капіталістів, які дають гроші на отворене фабрик, а новіть Dupont Powder Co. (трост порохy) який спотребовує величезну скількість алькоголю хоче відчинити власну фабрику.

Відозва

до Братів-Родимців, робітників, священиків і української інтелігенції на американській землі.

Сим повідомляємо Впов. читачів і прихильників одинокої на американській Україні гумористично-сатиричної часописи, що редакція і адміністрація „Шершеня" перенесла ся з Ню Йорку до Скрентон, Па. Причину „перемуфовання" ся „Шершеня" в глубину Пенсилвенії подасть сам „Шершень" як уже улькує ся і допровадить свої ґрати до порядку на новій садибі, а тимчасом кланяє ся дуже низенько і просить дуже чемненько своїх прихильників українського гумору і сатири, щоби в справах видавництва „Шершеня" звертали ся на понизше подану адресу, та просить сердечно правильних пренумераторів приготовити пренумерату вже на 1910 рік а послілпатників о ласкаве як найскорше вирівнанє залеглостий; за те „Шершень" обіцює прилітати зі Скрентон до Вас точно що два тижні, а від Нового Року навіть в більшім обємі на 12 сторін друку.

Всіх Впов. приятелів і прихильників нашої одинокої на американській землі гумористично-сатиричної ґазети просимо дуже горячо о присиланє нам дотепів, приказок, сатири зі своїх плейсів, щобисьмо могли поставити нашого „Шершеня" на висоті відповідаючій нашому розвиткови і культурі.

„Шершень" вже на перед тішить ся, що його поклик до щирих сердець українського народа не буде „гласом вопіющого во пустині" і що „Шершень" забренить ще голоснійше а ужалить немилосерно ще болючійше як передтим кождого запроданця, зрадника, душегуба, душехвата, перевертня і ворога нашої русько-української ідеї.

Всякі письма та передплату присилайте на адресу:

„Szerszen",
439 North 6th Avenue,
SCRANTON, PA.

За що вже наперед Вам дякуємо та остаємо

З поважанєм
Видавці „Шершеня".

Заходом Укр. Тов. „Гайдамаки" Від. 3. в Ньюарку, Н. Дж. відбуде ся великий

БАЛЬ І ВЕЧЕРНИЦІ

в честь Тараса Шевченка дня 6-го падолиста 1909 р. під ч. 226-228 в New Columbia Hall, Court str., Newark, N. J.

Початок о 3 г. по полудни.

Вступ від особи 25 цнт.

ПРОГРАМА:

Вступне слово.
Співи.
Стоїть гора, дует.
Співи,
Тополя, декламац.
Відчит.
Ще не вмерла, декл.
До живих і мертвих.
Закінчене.

На наше свято запрошуємо всіх Українців з Нюарку і околиці. Прийдіть, а не пожалуєте. На бали буде почта любови. Музика знаменита.

Комітет.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Падолист.

4	Ч	Ґликерії
5	П	† Якова бр. Г.
6	С	Арети, Атаназия
7	Н	23. Маркіяна
8	П	Димитрія Вел.
9	В	Нестора муч.
10	С	† Параскеви

— Дня 5-го жовтня відбуло ся віче в Syracuse, N. Y. на котрім основано читальню Просвіти. До виділу вибрано о. Т. Царглова, Андрей Вариян заступник голови, Пилип Парибус скарбник, Василь Пахолок бібліотекар, Дмитро Митар секретар, Микита Попек і Филип Кудлик заступники. Членів має читальня 28.

Ціль: ширити просьвіту між Русинами в Сиракюз.

— Українська мова в школах Холмщини. „Варшавскій Дневник" помістив інтересну допись з Люблина, в котрій автор, якийсь п. М. Дикий доказує, що урядові діячі в Холмщині змінили свою тактику. Бачучи, що безоглядна усифікація й ігнорованє української мови не можуть запевнити побіди „русскій справі", змінили вони свою дотепершню політику, тепер видають братську часопись в українській мові, друкують в календарі призначенім для люду народні обрядові пісні, закладають народні хори, а в Холмі повстало товариство для просвічування люду, котрого мета. видаванє книжок для народа, в московській і українській мові. Кромі того люблинський губернатор Мєнкін оснував у Холмі тимчасові рільничі курси для народа, а з фондів кураторії тверезости дано запомоги людовим бібліотекам.

— Азев убитий? З Петербурга доносять, що вчерашної ночи доконано там незвичайного убійства. На одній з улиць, найдено убитого мужчину, котрому відтято голову, аби унеможливити ствердженє тотожности. Убитим має бути голосний провокатор Азев. Так припиманеме всі здогадують ся. По донесеням петербурских часописий, фактом є, що Азев після здемаскування утік з заграниці до Петербурга, де вступив на службу до тайної політичної поліції. Коли цар Микола удав ся до Ливадії, Азеву приказано удати ся на місце побуту царя, щоби зорганізувати там службу безпечности для царської особи. Тоді удало ся революціонерам викрити провокатора і вбити в хвили, коли мав станути при царськім боці. В звязку з Азевщиною остає недавне самоубійство російського сенатора Коваленського, котрий був ультрареакціонером, а на старість змінив свої думки та переслав Бурцеву цінні документи, на основі котрих удало ся заскувати провокаторку Зінаїду Жученко.

— Як живлять ся богачі і бідаки. Одна статистична комісія в Анґлії обчислила, скільки мяса споживають поодинокі верстви суспільности. Втій ціли сконтроловано удержанє 250 родин з ріжних станів. Обчисленє виказало, що річно припадає на голову англійських фунтів (454 грамів): у ремісників і робітників 107, у біднійшої середної кляси 122, у середної кляси 182, у найвисшої кляси 300.

Богач споживає три рази стільки мяса, що робітник.

— З москвичівського шатра. Від коли почала виходити Дудкевичівська „Прикарпатская Русь" настало між гал. москвичами крайне бродженє. „Галічанін", що мав 400 платних а 400 безплатних читачів, мусів поділити ся ними зі своїми конкурентами і очевидно відступив „Прик. Руси" сих послідних читачів. Між обома часописями почали ся перегони в московській патріотизмі, та впоюванє в своїх читачів присяги про додержуванє „русско-народних начал". Ціль обох дневників однакова. Головно ходить їм о своїх покровителів. Лекше се здобути „Прик. Руси", яка від разу стала на самім вершку „русских начал". „Галічанін" лявіруючи доси між „началами" опинив ся тепер над дилемою: бути або небути. Єго видавець і начальний редактор Осип Марков знюхав ппсьмо носом і маючи за пазухою каменицю, зрік ся видавництва. „Галічанін" перейшов отже в руки „пайщиків". „Пайщики" — читаємо в останнім числі „Гал." — всё люди твердаго толка и убѣжденные исповѣдники русско-народныхъ началъ" вибрали видавничий комітет, який буде вести часопись в дотепершнім дусї, а редактором остає п. Ос. Марков. — Соймовий „Русскій клубъ" викинув д-ра Дудикевича зі свого складу, поки він не очистить ся з пороблених ему замітів. За Дудикевичом „вибиль ся" з „клуба" Мирон Заячук, приятель Дуда-і о. Колпачкевич, котрі тепер сталп „дикими".

— Друга весна. Гарна, тепла осінь панує не лише в Галичині, але й в цілій полудневій Росії. З Житомірщини доносять до Ради, що там цвитуть вдруге сади, а то яблоні, вишні, біла акація та инші дерева. На торговицях появили ся свіжі огірки з городів, чого в таку пору ніхто там не памятає.

— До чого доводить вправа? Неоднн прочитавши ось тут подані числа, не схоче повірити в їх правдивість. А однак они правдиві. На останних олімпійських ігрищах в Льондоні один з виступаючих там гімнастиків, Іронс, скочив в даль 7 м. 48 цм.; Портер скочив в гору на висоту 1 м. 96 цм.; Шеридан кинув диском (оловяним кружком) на віддаленє 40 м. 92 цм.; Фоа перебіг 8 клм. в 25 мін і 8 сек.; Лярнер перейшов ходом 3½ клм. в 14 мін. і 55 сек. Були се самі Анґлійці і Французи. Цікаве, чи котрий з наших хлопців потрафив би таку штуку втяти і перескочити рів 7½ м. широкий?

— Назва „Україна", її походженє і зміст. Під таким заголовком читав д. С. Шелухін з Одеси доклад в українськім київськім клюбі. Референт почав з того, що вияснив велике значінє назви кождого народа так під зглядом науковим як практичним і ріжницю між понятями нація й держава та доказав, як велика практична робота невлучна термінольоґія. Російські закони називають „Малороссіє" тільки три лівобережні українські губернії. Слово „русскій" відносять раз до Великоросів, другий раз до всіх трьох руських народів, третий раз до всіх підданих російської держави. Назву здобуває собі народ по довгім історичнім житю і завзятій боротьбі. Назва „Русь" переходила по черзі від Київа до Львова то знов на північ, а той перехід залежав від першорядної події, яку в ріжні періоди історії відгравали сі місцевости. Назва ся мала значінє політичне, як на пр. Австрія, а не етноґрафічне. Назву „Україна", подибуємо в документах перший раз під р. 1187 в іпатиївській літописи („о нем же Украйна много постона"...) Розглянувши погляди на значінє сеї назви Максимовича, Грушевського, Кримського, Яблоновського, Линниченка і Пегельського, заявив референт, що не годить ся з тим, щоб Україною називали ся окраїни землі чи то польської чи московської, а думає, що ся назва означала суцїльність богатьох земель нашого народа, які складали один національний колектив. Таке значінє має ся назва в українських літописцїв Самовидця, Величка і п., в грамотах польських королів, в листах Петра І., у німецьких та французьких учених, а вже найліпшим доказом про таке розумінє слова „Україна" є народна словесність, думи, пісні, приказки. Назва ся чисто народна, а не польська, як дехто думає (по польськи булоби „креси"). В народних піснях визначають ся навіть етнографічні межі сього національного колектива, а його несправедливий поділ в Андрусївськім договорі викликає сильне обуренє серед Українців (відозва Суховієнка). По Сагайдачнім і Хмельницьким назва ся набуває й політичного змісту і з ним переходить в 18 і 19 столітє, Аналізуючи її, годі не признати, що вона найкраще відповідає всім вимогам науки й практичного життя. Вона знаменито характеризує той національний колектів, що обєднує ся тою самою мовою, звичаями, правом та иншими ознаками, які складають ся на понятє своє рідної культури.

— Засланці і каторжане на Сибірі. Головна тюремна управа в Росії видала недавно свій звіт за 1907 р. В тім звіті інтересний окремий відділ про заслання і каторгу. Довідуємо ся з нього, що з кінцем 1907 р., по всіх каторжних тюрмах Сибіру та європейської Росії сиділо мало не 12 тисяч каторжників. 1906 року число каторжан більше і так тягнеть ся й доси. Острогів, які були, не вистарчило і довели ся приспособити ще 2.800 місць. За 1907 рік на Сибір вислано 5.174 мужчин та женщин, серед них 3.974 засуджено на каторгу; 794 поселенцїв; 42 бурлаки і 381 таких, що по добрій волі їдуть за засланцями. Більшість поселенців оставлено в тобольській та єнисейській губернії. В нерчинській каторзі є від 1895 року село для каторжан засланців зветь ся воно „Сергіевское". Каторжане-засланці живуть там найбільше з сільського господарства. В тім селі єсть навіть двоклясова школа для дітий. Але положенє тих родин засланців, як видко із звіту, просто неможливе. Здебільшого родини живуть в землянках, які вони самі покопали. Ті, що не мають за що зробити землянку, живуть в казенних житлах разом з каторжанами, котрі не під тюремним доглядом. Заробітку родини не мають ніякого. Через те вони страшенно бідують і трохи не всі жінки та діти заробляють на сушний хліб проституцією. Самі каторжники працюють на будівлях, виробляють цеглу, роблять на городі, косять сіно, ходять коло землі, шиють одежу та обув для арештантів і роблять всю иншу роботу по тюрмах. Жінки виробляють рукавиці, шапки. Поза межами каторги засланці працюють на золотих промислах, що належать до царя. В іркутськім каторжнім центрі роблять теж саме, що і в нерчинськім. Окрім того там арештанти бють камінь, добувають камяний вугіль і прокладають другий шлях сибірської зелізниці.

— З воздухоплавства. В західній Европі шибають ся тепер повсюди по воздухах бальони та машини до літаня. Оноді в Бенешеві в Чехах упав бальон італійский, який брав участь в ціріхських перегонах. Коло Карнева на Шлеску найдено бальон на деревах в лісї. Під бальоном не було човна, ані нікто не знав, коли він упав. — Брати Лебоді, властителї великої фабрики бальонів і доставці майже цілої флотилї бальонів для французької армії, заявили оноді президентови Франції, що они подарують Франції воєнний бальон. Сей дарунок має заступати утраченнй недавно бальон „République". Новий бальон буде побудований після найновійшої конструкції і цілий буде обведений дротяною сіткою, щоби охоронити єго перед вибухом. Замість сталевих крил мають бути деревяні вітраки. — Німці, приготовляють виправу бальоном до північного бігуна. На чолі виправи стоїть пруский князь Генрих. Установлено вже комісію, яка приумує найлучшу висилку бальона. До тої подорожи буде ужитий бальон системи Цепеліна. В 1910 р. вибере ся проба виправа на Шпіцберген, а коли она поведе ся, то аж тоді поїде кн. Генрих на півн. бігун. — У Франкфурті пописує ся своєю машиною до літаня Ружіє. Вчера взлітав він три рази. Першим разом окружив площу двічи у висоті 60 до 80 метрів; при другім взлеті перебув у воздухах 7 мінут і окружив площу 3½ рази у висоті 180 до 200 м., а за третім разом піднїс ся у воздух до 300 метрів висоти.

ПІТСБУРГ, ПА.!
ВАЖНЕ!!!

Запрошуєму уклінно всіх Русинів з Рогатинського повіту і сусідних, замешкалих в Пітсбургу і цілій околиці, щоби всі явили ся дня 7. Новембра с. р. в Неділю, о год. 3. по полудни в руській гали „Просьвіта", обіч руської церкви.

В інтересі Вашім і Ваших дітей конечно прибудьте всі!!

о. М. Стефанович,
Михайло Крук,
Филип Сирвитник,
Дмитро Федюк.

ПАРОХІЯЛЬНИЙ БАЛЬ

устроює братство св. Володимира, ч. 165 в Elizabeth, N. J. на дни 13-го листопада с. р. в гали Сінґера, Елизабет, Н. Дж. Початок о 7-ій год. 5-ій вечером. Вступ 25 цнт. від особи.

Комітет.

ОСТОРОГА!

Позаяк не устають ніколи скарги зі сторони австро-угорських горожан на всілякого сорта людий, які ложно подаючи себе за урядників монархії або за австрійських адвокатів під всілякими фальшивими претекстами видурюють від них більші або менші суми гроша, проте ц. і к. австр. генеральний конзулят уважає своїм обовязком горожан монархії перестеречи перед такими ошустами.

Просьби обовязаних до військової служби о звільненє від ставаня перед красовою асентирунковою комісією та просьби резервістів о звільненє від військових вправ (Waffen-übung) і контрольних зібрань повинно ся завсїгди вносити устно або письменно вц. і к. австр. генеральним конзуляті (123 E. 17-th str. New York.) В наслідок того плаченє за згадані висше подання усяким посередникам є зовсім лишне та наражує дотичних тільки на непотрібні кошти.

Ню Йорк, 14-го вересня 1909.

Nuber von Pereked,
ц. і к. генеральний конзуль.

ДЯКО-УЧИТЕЛЬ

знаючий провадити школу дітей, хор і розуміючий ся на дяківстві пошукує місця. Обійме посаду від нового року. Ласкаві зголошеня просить ся слати на адресу:

Peter Kiryluk,
439 N. 6-th str., Scranton, Pa.

ДЯК ІСПИТОВАНИЙ

Голос теноровий, уміючий вести хоральний сьпів, просить о ласкаву посаду.

Григорій Міхаліцкий,
1020 Manhattan Ave.,
Brooklyn, N. Y.

ДЕ Є

Михайло Зарічанський, родом з Стежниця — Балигород, пов. Ліско, Галич. Глядає його в важній справі Катерина Москалик. Хтоб про него що знав, зволить повідомити на адресу:

K. Moskalyk,
c|o H. Pyrtko,
513 E. 70-th st.,
New York, N. Y.

ДЕ Є

Хтоби знав де перебуває Іван Мисюра, бувший парохіянин і колектор церкви св. Володимира в Скрентон, родом з Пристани зволить ласкаво мене повідомити.

о. Олекса Пристай, сьвящ.
419 N. 7-th st., Scranton, Pa.

ДЕ Є

Василь Ксенич, родом з Незнайова, пов. Горлиці, Галич. Перебуває десь в Ню Йорку. Хтоб знав що про нього, нехай донесе на адресу:

Семан Ксенич,
43—44 South Praire, Wash.

ДОБРИЙ РОБІТНИК

потрібний сейчас. Добра платня, робота стала. Мусить уміти трохи по англійски. Нехай прийде до роботи о 6. год. рано.

Great International Window Cleaning Co.
196 Second Ave.,
New York, N. Y.

Всім інтересованим подаю до відома теперішню мою адресу:

Rev. V. S. Hryvnak,
Box 182,
6—6 Ramey, Pa.

Користна праця для Кождого!

Пошукуємо чесних людий до розповсюдження нашого краєвого тютюну за сталою винагородою $18.00 тижнево. Ся праця єсть дуже поплатна і легка для кождого Русина. В кождій місцевости знаходить ся много робітників, котрі хотіли такого тютюну, який курили своїй вітчині. Отже ми кождому даємо до розпродажи власне такий тютюн і його працю коло розпродажи свічного винагородимо.

Пишіть сейчас по близші інформації і прібки тютюну, котрі висилаємо даром — залучаючи 2 ц. марку на пересилку — до

Russian Tobacco Co.
132 Nassau St., Room 301, Dept. 8,
New York, N. Y. 40 41

Купуйте товар ґросерийний за гуртовну ціну.

30 фунтів найлїпшого меленого цукру або 50 фунтів пілсбурської муки за 75 центів.

Замовляйте днесь! Ми пішлемо до Вашої місцевости слідуючий товар, даючи Вам право оглянути його нїм заплатите нашому аґентови $7.50. А єсли окаже ся, що товар не такий як ми представляли його і за котрий мусїлибисьте заплатити $12.56 свому ґросерникови, можете його звернути на наш кошт. Пересилку оплачуємо, єсли при замовленю пришлете і готівку за товар. Наш товар ґарантований державним урядником що до якости, як також ґарантуємо вагу 16 унций на кождий фунт.

	Ціна ґросерника	Наша ціна
30 фунтів меленого цукру	$1.80	.75
5 „ каліфорнійських сливок	.60	.35
1 „ найлїпшого меленого цинамону	.60	.39
1 „ „ „ перцю	.40	.20
2 „ „ кукурузяного крохмалю	.20	.10
2 „ найлїпшої соди	.20	.10
2 „ „ гербати	1.60	1.20
5 „ „ кави	2.10	1.60
1 „ „ чоколяди до печеня	.60	.30
1 „ тертого кокосового оріха	.40	.19
5 „ найлїпшого японського рижу	.60	.30
5 „ вівсяних круп „Quakers"	.30	.20
3 і пів фунт. бляшанка гороху	.36	.20
2 пуделка дріжджей	.10	.05
10 штук найлїпшого мила до праня	.60	.25
4 унції чистої ванїлевої есенції	.60	.35
4 „ „ цитринової „	.50	.37
5 штук чистого імпортованого мила „Castille"	.50	.35
5 „ найлїпшого чорного смоляного мила	.50	.25
Ціна ґросерника	$12.56	$7.50
Наша ціна	7.50	
Ви защадите	$5.06	

G157

Пишіть по катальоґ: ґросерні, полотна, виробів желїзних і золотих на адресу

MERCANTILE COMPANY
263—269 DEARBORN STR., CHICAGO, ILL.

СПРАВИ „СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог,
712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицький,
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Андр. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чегін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 816 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимая членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" 400.00 дол.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" 200.00 дол.

Посмертне за діти від 15.00 до $300.00,

В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00,

б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, які належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гро і нале[illegible]і до к[illegible] Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секрета опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Посмертні вісти

Гатала Михаїл, член Р. Н. Союза від. 34 Old Forge, Pa. помер 4. Октобра с. р. Небіщик походив з Галичини, села Брунари, пов. Грибів.

Мжичко Іван член Р. Н. Союза від. 196 Whiting, Ind. помер 13. Септембра с. р. Небіщик походив з Угорщини, села Фолварош, стол. Спиш.

Вацура Йосиф, член Р. Н. Союза від. 78. Minersville, Pa. помер 30. Септембра с. р. Небіщик походив з Галичини, села Сідлиска, пов. Березів.

Ярош Михайло, член Р. Н. Союза від. 108. New York, N. Y. помер 29. Септембра с. р. Небіщик походив з Галичини, села Боднарівка, пов. Стружів.

Красівский Андрей, ч. Р. Н. Союза від. 63. Ford City, Pa. помер 8. Октобра с. р. Небіщик походив з Галичини, села Войтошова, пов. Сянок.

Буряк Текля, жена Андр. (старш.) члена Р. Н. Союза від. 63 Ford City, Pa. померла 5-го Октобра с. р.

Ліпіньский Константина, жена Антона члена Р. Н. Союза від. 207 в Jeannette, Pa. померла 8. Октобра 1909 р.

Фецич Гелена, жена Йосифа, члена Р. Н. Союза від. 121 Ormrod, Pa. поме[рла] 16. юнія с. р. в старім краю.

Вічная память!

Ч. 1050 КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Гелена Некбала отримала як посмертну запомогу по мужу Михаїлі з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Holyoke, Mass. Sept. 18. 1909.
Гелена Недбала.
Свідки:
Лука Антонишин,
Семен Довгань.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 52.
Григ. Приступа секр.

Ч. 1057. КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Марія Василик отримала як посмертну запомогу по мужу Василю з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. 16. октобра 1909.
Марія Василик.
Свідки:
Jos. Kiesel,
Іван Ковач.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці.
Розалія Гришко предс.,
Йос. Запоточний секр.

Ч. 1091. КВІТ $900.00
на девятьсот долярів, котрі п. Міляннa Кічан отримала як посмертну запомогу по мужу Николаю з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Donora, Pa. 25. октобря 1909.
Мілянна Кічан.
Свідки:
Николай Беднарчик,
Михайл Вархолик.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 157.
Теодор Біль предс.,
Іван Цепко секр.

Ч. 1092 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі Братство сьв. Димитрія отримало за похоронна з посмертної запомоги по Николаю Кічан з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Donora, Pa. 25. октобра 1909.
Теодор Біль і Ів. Цепко.
Свідки:
Николай Беднарчик,
Михаїл Вархолик.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 157.
Теодор Біль предс.,
Іван Цепко секр.

Рух в відділах Р. Н. Союза.

PORT BUCKLEY, PA. бр. сьв. Ів. Хрест. подає до відомости, що нових членів в віці від 16 до 25 літ буде принимати без вступного, а від 26 до 40 літ за половину вступного протягом двох місяців: жовтень і листопад. Тому кождий Русин повинен скористати з нагоди і прибути на мітинґ, який відбуде ся 17-го жовтня с. р.

Ст. Запоточний секр.

TERRYVILLE CONN. бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 54 подає до загального відома, що буде принимати нових членів без вступного до братства, а до Р. Н. Союза після статутів в місяци жовтни і листопаді. Просимо всіх братів Русинів з Тервил прийти на ті два мітинґи і приступити як найчисленнійше в члени.

М. Бобик прд.,
Ф. Лиґа кас.,
Юрий Ціхонь секр.

ELIZABETHPORT, N. J. бр. сьв. Арх. Мих. від. 142 подає до загального відома, що в місяцях падолисті і грудню буде принимати ся нових членів до братства без вступного.

С. Байтал секр.

BUTLER, PA. бр. сьв. Арх. Мих. від. 67. подає до відомости, що дня 21-го новембра відбуде ся річний мітинґ. Початок о 1-ій год. по полудни в гали під церквою, Пірс стріт в Бутлер, Па Справоздане касове і вибір нового уряду. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з братства і Р. Н. Союза. Неявивший ся член на річний мітинґ заплатить 50 цт. а урядник 1 дол. кари. Нових членів в місяцю Новембрі буде принимати ся без вступного.

Григ. Павук предс.,
Іван Бунгар кас.,
Стеф. Когутанич секр.

TRENTON, N. J. від. 245. бр. сьв. Ап. Петра і Павла подає до відомости що мітинґи відбувати ся в 3-ту неділю по першім в Ганчак гали під ч. 1893 Broad str. Піврічний мітинґ відбуде ся 21-го листопада о годині 2-ій по полудни. Всі члени мають явити ся. Неявивший ся член заплатить кари 50 цт. урядник 1 дол.

П. Черкас предс.,
П. Бірґан кас.,
Г. Собко секр.

BAYONNE CITY, N. J. бр. сьв. Арх. Михайла, від. 213. подає до відомости, що річний мітинґ відбуде ся дня 16. листопада. Початок о год. 7:30 вечером. Справоздане касове і вибір нового уряду. В місяцях листопаді й грудни буде принимати ся нових членів до братства без вступного, а до Р. Н. Союза зі вступним після статута. Член не явивший ся на мітинґ заплатить 50 ц. кари а урядник доляра.

Павло Гаврилів секр.
436 Ave C. Bayonne, N. J.

NORTHAMPTON, PA. брат. Успенія Пресьв. Богор., від. Р. Н. С. 33 подає до відома, що річний мітинґ відбуде ся 28 падолиста; кождий член мусить явити ся, неявивший ся буде караний після статутів. На тім мітинґу буде вибирати ся нових урядників.

Теодор Федько предс.,
Михаїл Чепеляк кас.,
Тарас Кокоцкий секр.

KINGSTON, PA. бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 208. подає до відома всім своїм членам, що дня 21-го с. м. відбуде ся посьвячене прапора, патрона братства. Кождий член під карою 1 дол. мусить явити ся в означений день о год. 8-ій з раня до церкви та принести зі собою 50 цт. Рівнож звертає ся увагу членів, щоби точно придержували ся статутів Р. Н. Союза, тому мусять точно платити всі свої належитости бо в противнім разі зістане виключений.

М. Манкович секр.

PERTH AMBOY, N. J. бр. сьв. Василія Великого, від. 168. подає до відомости всім своїм членам, що дня 14. листопада відбуде ся піврічний мітинґ. Початок о 2-ій години по полудни в гали Massopust Буде ся принимати в місяцю листопаді нових членів без вступного до бр. і до Р. Н. Союза. Котрий член не явить ся на тім мітинґу заплатить 50 цнт. а урядник 1 дол. кари.

І. Стек предс.,
Гр. Клим секр.

McKEES ROCKS, PA. бр. сьв. Ап. П. і П. від. 146 Р. Н. Союз. подає до загальної відомости всім своїм членам, що річний мітинґ відбуде ся дня 21. падолиста с. р. На той мітинґ має явиstr. Пів річний мітинґ відбуде ся всі свої належитости, бо в противнім разі буде виключений з брацтва і Р. Н. Союза.

Ст. Блажовский предс.,
Іван Фаль секр.,
Ю. Шорек кас.

JEANETTE, PA. бр. сьв. Дим. від. 207. подає до загального відома, що 14-го листопада відбуде ся річний мітинґ в новій гали на 4-ій ул. Початок о год. 1-ій по пол. Справоздане касове і вибір нового уряду. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати всі свої залеглости бо в противнім разі зістане виключений з Р. Н. Союза і з братства. Неявивший ся член заплатить 1 дол. а урядник 1.50 дол. кари.

Мих. Клим предс.,
Мих. Шандрович секр.

NEW FLORENCE, PA. бр. сьв. Вас. від. 113 подає до загального відома, що дня 18-го листопада с. р. відбуде ся річний мітинґ. Вибір нового уряду і справоздане касове. Явити ся мають всі члени безуслівно. Неявивший ся член заплатить 1 д., а урядник 1.50 кари.

В. Хохла пр.,
А. Ґеферт скр.

NEW YORK, N. Y. бр. сьв. Володимира, від. 108. подає до відомости своїм членам, що піврічний мітинґ відбуде ся 13-го Novembra під ч. 167 E. 4. st. Мітинґ розпічне ся точно під девятої вечер. Просить ся, щоби всі члени явили ся, бо суть важні справи до полагодженя.

Гр. Черкас секр.

HOLYOKE, MASS. бр. сьв. Ів. Хрест. від. 52 взиває всіх своїх членів, щоби кождий вирівнав свої залеглости на слідуючім мітинґу т. є 21 Nov. бо в противнім разі буде виключений з Братства і Р. Н. Союза.

Член хотяйби з найменьчим довгом не буде мав права до голосованя при виборі нового братського уряду на річнім засіданю, котре відбуде ся на дни 5. Децембра с. р.

Григ. Гр. Приступа секр.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

ELIZABETHPORT, N. J. тов. „Запор. Січ" від. 234 подає до прилюдної відомости усім відділам принaлежним до Р. Н. Союза, що слідуючі члени: Василь Горбатий, Ілько Могила і Никола Данилів зістали суспендовані і в виду того після обовязуючих статутів Р. Н. Союза не сьміють бути приняті до ніякого иньшого відділу.

Лука Генега пр.,
Андр. Кіценюк скр.
Ол. Генега кас.

ПРЕНУМЕРУЙТЕ гумористично-сатиричну часопись „ШЕРШЕНЬ"!!! Коштує $1.50 на рік. — Ану Русини до кого Шершень має летіти?!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукуваня знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в „Свободі" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

СКРЕНТОНЦІ, ПОЗІР!

Заходом читальні ім. Мир. Січиньского відбуде ся — на дохід церкви сьв. Володимира в Скрентон, Па. — театральне представлене

„ПАН ПИСАР"
і БАЛЬ

дня 6-го падолиста 1909 р. в Мюзик гали 213 Lackawanna Ave., Scranton, Pa. Початок балю о год. 5 веч., а представленя о год. 8 веч. Вступ 35 цнт. і 25 цнт.

Просить ся Скрентонців і дооколичних Русинів о чисельну участь, а комітет докладае всяких старань, щоби кождому задосить учинити. Комітет. 41-43

ВЕЛИКИЙ
ПАРОХІЯЛЬНИЙ БАЛЬ

відбуде ся 8. Новембра, о 6 год. вечером при участи всіх брацтв місцевих на дохід гр. катол. церкви в Carnegie, Pa. в німецькій гали. Музика добірна. Люнч доскрналий забава знаменита.

Вступ: мущини 50, женщини 25. Запрашає ся всіх місцевих і дооколичних Русинів.

Комітет.

ПОТРІБНО СЕЙЧАС

старшої жінки до ведення дому сьвященника. Зголошеня принимає редакція „Свободи."

ВІД ДИРЕКЦІЇ „РИЗНИЦІ" В SHENANDOAH, PA.

В Шенандоа, Па. заложено при церкви сьв. Михаїла велику торговлю церковними річами під назвою

„РИЗНИЦЯ".

„Ризниця" містить ся в старій церкви на W. Centre St., а побіч готових річей, як фелонів, евангелій, стихарів, чаш і т. д. буде також робітня на замовлене; також ріжнородне сьвітло церковне на складі.

Просимо в кождім случаю удавати ся до „Ризниці" в Shenandoah, Pa. Цінники вишлемо до всіх парохій в короткім часі.

Адреса:
„Ryznycia"
114 Chestnut Str.,
37— Shenandoah, Pa.

Оголошене.

Іспитований дяко-учитель з тенориним голосом знає сьпів хоральний, представленя театральні, пошукує посади.

Котра з парохій потребує дяко-учителя зволить ласкаво зголоситись на адресу:

Michael Klimko,
439 — 3rd Street,
42-43 Troy, N. Y.

1910 КАЛЕНДАРІ 1910

Загальний великий з пересилкою 90 цт.
Всї руські календарі замавляйте в
Knyharni Nowostyj, Box 21 S. Pittsburg, Pa.

Позір, Русини в Шікаґо!

Подаємо до ласкавої відомости, що ми полагоджуємо старокраєві справи, як: контракти купна і продажі, інтабуляції власности і виінтабульованя, виробляємо повновласти потверджені через конзулят, стягаємо спадки, пожички і всякі довги старокраєві. — Продаємо доми, фарми, льоти, пожичаємо гроші, асекуруємо від огня, продаємо карти корабельні, посилаємо гроші до старого краю. В офісї працює Русин, п. Володимир Богачевський. 40-43

СВІЙ ДО СВОГО!

ЯКІВ КУЛЇК

1153 W. Chicago Ave., близько Centre Ave

ВЖЕ Є ТУТ

Календар „Просьвіти" НА РІК 1910.

Ся поважна книга, обнимаюча 384 сторін, зі 145 образками величини 7 3 четвертини через 10 і 1 четвертина цалїв, коштує лише 50 цнт., з чого 11 цнт. припадає на оплату почти. Календар сей продаємо без жадного зарібку, бо звісно, що і з краю мусїлисьмо почту оплатити, для того, що нашою задачею є як найбільше добрих книжок розпространяти поміж Українцями, щоби випередити всякі жидівсько спекуляцийні видавництва.

Кождий Русин-Українець повинен собі той календар купити. Головний склад в

Ruthenian Book Store,
439 N. 6th Ave.,
SCRANTON, PA.

БУЧЕРНЯ НА ПРОДАЖ.

З причини мого від'їзду з сего плейзу, продам Русинови мою добре уряджену бучерню дуже дешево. Бизнес знаменитий і ся бучерня знаходить ся між руськими людьми напротив руської церкви. 41-44

Моя адреса:
Joseph Kalusky,
1340 Newport Ave.
Northampton, Pa.

Що Ви читаєте?

Найкрасше з'ужиткуєте свої вільні від праці години, коли будете читати

Популярно-наукові книжки

Час — то гроші; знаття — то сила!

КУПУЙТЕ! ЧИТАЙТЕ!

Про Сьвіт Божий, астрономія 365 обр.	35 ц.
Про Небо, 2 части	35 ц.
Про Автономію України	20 ц.
Начерк Іст. Українськ. Літератури	80 ц.
Черпигівка — Бувальщина 228 стор.	50 ц.
Петро Сагайдачний	25 ц.
Перекази Старинного Сьвіта	20 ц.
Про Канаду — яка се земля і люди	10 ц.
Праця та Капітал	10 ц.
Про укр. Козаків, Татар та Турків	10 ц.
Кайдашева Сїмія	30 ц.
Сара Кру	15 ц.
Захар Беркут	75 ц.
Лис Микита	50 ц.
Заверуха, в 2-х частях	40 ц.
Тисяч й одна ніч, арабські казки, 3 части	2 дол. 25 ц.
Український Декламатор:	
Досьвітні О[illegible] — [illegible] зії і проза	1 дол. 50 ц.
Пісні про Канаду і Австрію	40 ц.
Домашний Писар — взори листів руських і англійських	35 ц.
Учебник англійської мови з граматикою і словарем, 380 сторін великого формату	1 дол. 50 ц.
Історія Літератури в гарн. оправі	2 дол.

Пишіть ще днесь за нашим загальним катальоґом. Маємо найбільший склад найдешевших книжок в Америці. Цінник посилаємо даром.

RUSKA KNYHARNIA
435 Selkirk Ave, Winnipeg, Man., Canada

Руський лікар зі старого краю

Др. М. Висоцкий

Спеціяліст в мужеських, жіночих і діточих недугах.

Години урядові: 8—9 рано, 1—2 по пол., 6—8 з вечера.

Office 142 Ferry Str.,
2 NEWARK, N. J.
ГОВОРИТЬ ПО РУСЬКИ!

Потреба робітників

до счищуваня землі, на котру вивозять з міста попіл і т. д., також до вибираня там фляшок, шмат і папeрів вивожених з міста. Праця треває від 6·30 рано до 5·30 попол., з одногодинною перервою на обід. Платня $20.00 на місяць з вільною шопою на мешканє. Виплата кождого 10-го в місяцю. Адреса:

DEMETRIO LOPRETE
203 Frelinghuysen Ave., Newark, N. J.

ОГОЛОШЕНЄ.

Подає ся до відомости, що в Troy, N. Y. рушила робота для дівчат! Численні тутешні фабрики, де прасує ся сорочки, ковнїрики і т. д., потребують до сталої роботи много дівчат, котрі тижднево зарабляють від $6.00 до 15 долярів. Котрі з руских дівчат хотіли би добре зарабляти і мешкати в красній нашій місцевости, де єсть гр. католицька церков, руська школа для дітий і старших, де єсть красно розвиваюче ся Братство і Сестрицдво, — тих просимо як найскорше прибути до Трой, Н. Й. і зголосити ся до:

Hryhorij Rafun,
349 2-nd Str.,
40—43 Troy, N. Y.

Допись з Бразилії.

(Продовжене з 3-ої стор.)

ськими! А яким то добром пахне, то хиба і не треба пригадувати, бо ще не одного з нас свербить шкіра по ляцькій справедливости в Галичині, тай вже і тут спрактикувалисьмо дещо троха під любою опікою наших побратимів. Тож позір Родимці! і ще раз позір!

Читачі нашої любої „Свободи" певно цікаві довідатись, як нам бразильським Українцям живе ся? — кажу виразно „Українцям", бо ту на щастє не маємо московської зволочі. Тільки нашого щастя. Зате Василіяне заснітили так тяженько руську справу, що на очищенє ся від тої сніти треба гірко працювати цілі десятки літ. Буду писав частійше, то поволи розкриєсь вся мізерія наша, а на нині напишу лишень про справу нашої „Зорі". Цілих 5 літ працювалисьмо над мізерними складками на черенки і не мало натерпілисьмо ся переслідовань василіянських, які вивзивали нас масонами, відтручували від сповіди, не давали розрішень і т. и. Однак помимо їх сильної контр-агітації спромоглисьмо ся на купно черенок і инших приладів потрібних до друку, та вкінци вийшло 1-ше число „Зорі" дня 15-го падолиста 1907 р. Між всіми Русинами запанувала незвичайна радість і здавалось, що звільна затре ся межиусобица партійна, а то тим більше, що ми перші подали руку до згоди Василіянам. Але чорт не спав, але дальше мутив воду. Василіянин Бжуховський їздив по всіх кольоніях і юдив против „Зорі", називаючи комітетових масонами, п'яками, злодіями і тим подібними епітетами. Відстрашував від передплачуваня „Зорі" гріхом смертельним, а вкінци наймив собі Герострата в особі Квасінського, котрий допоміг „своїми способами" до поваленя одинокої української часописи в полудневій Америці. Кв. не бракує дотепу. Підлизував ся комітетови, рив під редактором, но і вкінци став сам редактором, вправді не офіціяльним, бо фірму давав комітет. Сьвідомійших комітетових не було в Куритибі — пороз'їжджались, а решта байдужно приглядалась господарці Квасінського і Коцюмбаса. Послідного все уважано за доброго патріота, та і зроблено його в минувшім році так головою, як і почетним членом тов. „Просьвіта" в Куритибі. На жаль, показало ся, що він вже тоді був в змові з Кв—ким.

І оба спільно штурмували Комітетових, що не влад редагує ся часопись, та що Комітет сам міг-би обняти редакцію. Зібралось їх 15. марта м. р. около десятьох в салі тов. „Просьвіта", тай виступили з лайкою проти редактора, що очевидно мусіло вплинути на його резиґнацію з сеї „високої і дуже рентовної" посади. Узурпаторам удалась штука і взялись до роботи по своєму. — Бувший редактор маючи свій незалежний фах не хотів впрошуватись до ласки Комітетових, тай уступив добровільно в тій надії, що Коцюмбас забавить ся в великого патріота хочби накладаючи з власної кабзи. Тимчасом сталось противно: він як практичний купець брав ся і до видавництва з девізою „зароблю — не засвблю, але стратити не сьмію", тай допровадив видавництво до банкроцтва, ба що більше фантує ще iure caduco народні черенки задля недобору поставленого з його власної вини.

С. П.

Взаїмна поміч у звірят.

Люди звичайно думають, що межи усіми звірятами панує безнастанна заїла боротьба на житє і смерть. Та як приглянемо ся житю звірят близше, бачимо, що справа стоїть инакше.

Ось муравлі роблять всяку роботу в купині — плекають дітий, збирають запаси, будують купини, годують листні блощиці разом і добровільно. І хоча поміж ріжними купинами, а особливо поміж муравлями иньших пород, шалїють кроваві війни, то у тій самій спілці бачимо взаїмну поміч і самопожертвованє для загального добра. Два муравлі, що належуть до иньшої породи або до иньшої купини, уникають себе, як случайно стрінуть ся. Знов же два муравлі з тої самої породи, або з тої самої кольонії купин приступають до себе близше, пізнають ся ріжками — і як котрий з них голодний, а другий ситий, то голодний жадає від ситого поживи. Тоді ситий муравель отворяє свій ротик і видає кроплю прозорої течі, яку голодний зараз злизує. Коли ж ситий не дасть голодному попоїсти, то иньші обходять ся з ним, як з ворогом. Як муравель накормить голодного з ворожої породи, то своякі накормленого обходять ся з ним, як з приятелем. Се сьвята правда, стверджена учеными людьми. Тому то муравлї дозрівають і розвивають ся як найкрасше мимо того, що не мають ніякого страшного оружя, і тіло їх не є покрите ніяким твердим панцирем. Сила їх лежить у взаїмній помочі і взаїмнім довірю.

Так само пчоли. Сї маленькі комахи, яких так нищуть уські птиці і яких мід так люблять усї звірята — від хрущика аж до медведя — не мають майже — бо що то жало? — ніякої страшної зброї. А одначе завдяки взаїмній помочи є пчоли дуже широко розповсюднені, а тому що разом у спілці працюють, помножують свої сили і дороблюють ся великого богацтва. — Тут бачимо, до чого можна дійти працею у спілці. А що вдіяла би мурашка або пчілка в житю сама одна?

Приглянїмо ся тепер житю деяких птиць. Навіть такі самолюби, як хищі птиці, вяжуть ся нераз у спілки для польованя. Деякі орли, канї і соколи полюють разом. Єгипетські супи живуть у близькій приязни, лїтають громадами, разом полюють, разом сходять ся на ніч, — і нема між ними ніколи найменшої суперечки.

Та особливо цікаві є спілки для ловлї риб для пелїканів. Сї птиці все ловлять риби громадами. Громадою шукають якогось мілкого заливу, стають побіч себе у велике півколесо і бредучи до берега, виловлюють так усї риби. Коли вечеріє, летять разом на супочинок, і ніхто ніколи не бачив, аби вони з собою воювали о місце, де ловлять риби, або о місце, для супочинку. В полудневій Америці нераз можна бачити, як вони збирають ся майже в 50-тисячні громади — і так одні ловлять рибу, другі спочивають, а треті стоять на сторожі. — А наші воробчики чиж не випивають нам пшеничку разом „веретами"? — А як налетить яструб — хто з нас сього не бачив? — як на оклик одного „цюр-р" утікають усї в густу деревину або в ріще? Так то вони собі помагають, хоч і поміж ними бувають нераз сварки і бійки, особливо через яку гарну самичку.

А журавлї — вони живуть усе в спілках і приязни зі своїми свояками, але й з иньшими водними птицями. Своєю обережностю і розумом вони нас прямо чарують. Коли одні спочивають або їдять, то другі все стоять на сторожі, через те до них підійти незвичайно тяжко. Задля своєї обережности і тому, що живуть громадами, не мають вони майже ніяких ворогів. Всї учені, що досліджують житє птиць, кажуть, що розумом і інтелїґенцію нагадує журавель чоловіка.

Та найрозумнїйші з усіх птиць є безперечно папуґи. Причиною розвитку їх високого, майже людського розуму, є як раз звичай жити у спілках. І се також певне, що житє у спілці є для них кориснійше, як би не знати-які острі клюби або кігті. Мало хищих птиць і звірів відважує ся нападати на папуґи. Найтяжший ворог їх є чоловік.

Взагалі разом полювати, разом шукати поживи є у крилатім сьвіті звичай. Сила тих спілок малих птиць є така, що перед ними уступають навіть найсильнійші хищі птиці. Навіть орли кидають нераз добичу спілці кань, а яструби громадї ворон або гайворонів. А такі маленькі сорокопуди як скубуть до спілки ворон або сорок?! Меви і морські ластівки відганяють у громадї великого морського яструба. Так само чайки нападають і відганяють разом яструбів, круків і кань від своїх осель. Навіть наші маленькі сирватки (плішки) відбирають нераз у спілці добичу вороб'ячому яструбови.

Найкрасше проявляєсть ся взаїмна поміч у птиць в часі їх мандрівок у теплі краї. Птиці збирають ся в осени громадою у якесь місце і радять раду довго, заки вирушать в далеку дорогу; а потім відлїтають громадами: найсильнїйші летять на переді, — летять за море, а нарік на весну вертають знов на те саме місце і звичайно до того самого гнїздочка, яке поставили собі торік. І тоді то кождий пліт, кождий гай, кождий став і озеро оповідає нам про значінє взаїмної помочі для птиць та про те, яку силу і охорону дає вона найслабшим і найнемічнїйшим. Наші дерева весною увінчані гнїздами гайворонів, у плотах повно гнїзд менших птиць, під солом'яними стріхами наших сїльських хат є цїлі кольонії ластівок, а на старих вежах всїляких нічних птиць. Можна богато оповідати про мир і згоду у тих спілках птиць. Не треба думати, щоб житє в товариствах минало, як тільки пройде період розплоджуваня: воно зачинає ся опісля наново. Молоде поколїнє — звичайно з ріжних пород — збирає ся разом по-части для безпеки, а ще більше для забави.

У ссавців незвичайно богато пород наскрізь товариських живе громадами, помагаючи собі посполу. Степи у Старім і Новім сьвітї аж кишать від черед антільоп, турів, диких кіз, овець і иньших товариських звірят. Америка давнїйше була так густо заселена буйволами, що переселенці мусїли нераз переривати похід, стрінувши ся з мандрівкою буйволів; такий похід буйволів тревав иноді 3 днї. Здобуванє Сибіру Росіянами було властиво великим ловецьким походом, що тревав 200 літ. А пашниці рівнин Східної Африки ще й тепер засїяні густо чередами товариських зебер та антільоп.

Ріки північної Росії до XVII. в., а ріки Північної Америки і Сибіру ще до недавна були заселені кольоніями бобрів. У лісах горячої Азії тай Африки живуть ще родини слонів, носорогів і цїлі громади малп. На далекій півночі збирають ся рени великими чередами, а ще дальше на півночі находимо череди мошусових волів і безчисленні тічні полярних лисів. Побережа океанів засїяні громадами тюленів і моржів, а в самих океанах плавають товариські кити; на височинах середущої Азії живуть стада диких коней, ослів, верблюдів і диких овець.

Усї сї звірята живуть у громадах, що числять нераз сотки і тисячі членів, хоч ми по тільки віках культури стрільного пороху находимо ледви слїди з первісних громад. Як маленьке в порівнаню з ними число мясоїдних! І як хибна є думка, неначеб у звіринним сьвітї нічого не було, тільки самі льви і гиєни, що безнастанно роздирають закривавленими зубами свої жертви! Так само можна би сказати, що людська історія від початку до кінця тільки саме кріваве розбишацтво.

Житє у спілках і взаїмна поміч у сих спілках — се загальний звичай у ссавців. Навіть у хищих звірів находимо громадянські навички з вимком родини котів, що по більшій части живуть одинцем. Пси, знов є зовсїм товариські, — і се є загально звісне, що прим. вовки полюють дуже часто тічнями. В степах нападають на конї тільки тічнями і нераз зведять з кіньми завзяті боротьби. Буває иноді, що й конї переходять до громадної оборони і розтратовують вовчисків копитами. Американські степові вовки, шакалї, гиєни, а навіть лиси полюють також громадами.

Та найбільше розвите товариське житє і взаїмна поміч у гризунів, копитних звірят і пережувачів. Виврки, що так любують ся в родиннім житю, живуть з собою в близьких зносинах по лісах. Коли не стане їм шишок, то переселюють ся громадами куди-инде. Иньші гризуни є ще більше товариські та інтелїґентні. Кожда одиниця має своє родинне гнїздечко, та всї живуть у великих кольоніях. Страшний ворог жнив на Україні, суслик, якого міліони рік-річно забиває чоловік, живе в безчисленних кольоніях. Так само по американських преріях живуть зїнські щенята, а альпейські свистуни все живуть у спілках в згоді і любови. Навіть щурі, що воюють безнастанно по каналах з собою, плюндрують в згоді людські комори, помагають собі по сполу на мандрівках, а навіть кормлять своїх інвалідів. А бобри, сї товариські і мудрі звірята, будують собі спільно греблї і цїлі села, в яких поколїнями живуть і гинуть, незнаючи ніякого ворога крім видри і чоловіка. Кролики також живуть у спілках: їх родина є наскрізь патріярхальна: молоді мусять рішучо слухати батька, а навіть діда.

Що до копитних звірят, то ми вже згадували про спілки диких коний, ослів, зебер. Конї по степах живуть великими табунами, що складають ся з меньших громад, а в склад їх входить знов якесь число самиць під проводом самця.

Богато примірів товариського житя і взаїмної помочі можна знайти у ренів, а властиво у цїлої родини пережувачів: у сарен, антильоп, оленів, газель, кіз та овець.

Та вже найцікавійше для нас є громадянське житє у малп. Сї звірята, що стоять на найвисшім степени розвою в звіриннім сьвітї є незвичайно товариські. Від найменших до найбільших пород є товариськість, спільна праця, взаїмна охорона законом, від якого знаємо лиш кілька вимків. Тільки нічні малпи волїють самітне житє; реваки живуть малими родинами, так само орангутани, а ґорилї ніколи не лучать ся в громади. Всї иньші породи малп: шімпанзи, саї, сахі, мандрилї, павіяни і и. є в найбільшій степени товариські. Живуть вони великими громадами і нераз входять в спілки з другими породами. Деякі з них є страшно нещасливі на самоті. На поклик одної, що грозить її яке лихо, кидає ся її на поміч цїла громада і проганяє напасника. Навіть орли боять ся нападати на малпи. Людські засїви все нищуть малпи громадами, а старші стоять на сторожі. У деяких пород лучать ся кілька, аби підняти камінь, що під ним находять ся подушки муравлів.

Завзятє і взаїмне приязнє в родинах шімпанза — звісні. Не товариські, не соціяльні малпи орангутани і ґорилї є обмежені тільки на малі простори, — орангутанг живе тільки на Суматрі і Борнео, а ґориль в середущій Африці, — і здаєть ся, поволи вигибають.

З сього короткого огляду бачимо, що товариське житє і взаїмна поміч у звірят не є вимком: противно, вони є загальним звичаєм, а осягають найвисший степень розвою у висших хребетовців. Звірячі породи, які живуть окремо малими родинами, є рідкі. Породи, що живуть у спілках, є незвичайно численні, такі прим. товариські гризуни становлять близько третину всіх ссавців. Житє в спілках, у громадах дає змогу і найслабшим комахам, птицям ставити опір хижакам і хоронити ся від них; воно дає їм довге житє і змогу виховувати молоде поколїнє з меньшим накладом праці. — Так, се правда, що сила, скорість, охоронні краски, хитрість, витревалість на голод і студінь є таксамо важні прикмети, що роблять звірину придатнійшою до житя, одначе з притиском говоримо, що товариськість, соціяльне житє є найбільшим хісном у боротьбі за істнованє. Сї породи, що покидають товариськість, соціяльне житє, засуджують ся самі на смерть, а сї, що навчились у спілках жити, помагати собі посполу, мають найбільше вигляду на довгий прожиток і на дальший, кращий розвій.

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба кляс і чому бобітники орґанізують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи міліонерів і т. п. С. 7	15
Дещо з історії православної місії в Америці	10
Дещо про зьвірята	30
Дві левади і т. п. С. 5	15
Дорога любови, то Божа дорога, С. 6	15
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Земельне питанє	15
Зуб за зуб	10
Історія Руси з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Многострадальний народ, огляд історії українського народу	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
Образки і загадки	10
Оповіданя	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землї	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Смерть	10
Стародавні казки та оповіданя	15
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Унія в Америці	20
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлійский тлумач	60
Польско-анґлійский тлумач	60

Молитвенники в краснїй справі.

Бог Надежда моя	$2 50
Хліб Душі	2.50
Druh Duszi	1.50
Druh Duszi (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець [illegible]	1 50
Збòрник [illegible]	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник померших душ	10

Пишіть на адресу:

Swoboda,

184 Hudson St., New York.

EMIL BACHMAN

BADGES, FLAGS BANNERS & CAPS

580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Найбільша чесько-словенська і християнська фірма

прапори, ґузики, братські відзнаки, шапки

та усї річи потрібні для братств в Америцї

ЕМІЛЬ БАХМАН

680 So Centre Ave., Chicago, Ill.

Пишіть по наш великий, 60 сторін числячий катальоґ, в якім міститсья також сотки похвальних листів від всїх славяньских братств в Америцї. Пишіть до нас по словеньски або по руськи — як хто уміє. Знаємо по руськи читати але відповідати будемо по словеньски. 60—

Dr. J. SZLUPAS,

1419 N. Main Ave., Scranton, Pa.

Можна єго бачити в офисї:
від 8-ої до 10-ої год. рано,
від 2-ої до 4-ої попл.,
від 7-ої до 10-ої вечер.

Old Phone 1269—B.

Ш з 17 намінями **Желїзничий годинник** для мущин і жінок, накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґварапцією на 20 лїт, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно та спеціяльно вироблений для людей, котрі роблять при желїзницях, і ґварантує ся на 20 лїт. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за послїплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворотом пересилки, з тим правом, що кождий може його оглянути, і если йому не подобає ся — то тодї не потребує платити анї одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланцушок з дармовісом — додає ся даром до кождого годинника.

Excelsior Watch Co.,

1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Російсько-Американська Лінія.

Одинока без пересїданя лінія поміж Росією а Америкою.

Почтові пароходи.

Пароход „Бірма" — жовтня 2-го 1909.

Двошрубовий пароход „Россія" — листопада 6-го 1909.

Ті, що їдуть в кабінах суть увільнені від огляди в Кестлєрден і висїдають впрост в порті, єсли они вістали оглянені через лікарів і урядників на шифі.

Цїни умірковані.

За близшими інформація ми звертати ся до:

A. Johnson & Co.,

Gen. Pass. Agent,

38. 27 Broadway, NEW YORK, N. Y.

Одинокий руский адвокат і нотар на цїлу Америку

Доктор прав

ЮЛІЯН ЧУПКА

Конзулярний комісар.

Полагоджує всї справи в Галичині. Процеса спадкові і ґрунтові. Відбор грошї від довжників. Справи військові. Споряджує контракти, повномочія і всякі иншї документи. Перепроваджує інтабуляції і всї вписи гіпотечні. 2-

3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA

Адрес почтовий: JULIAN CZUPKA, LL. D

P. O Box 372. WILKES-BARRE, PA.

THE FIRST NATIONAL BANK

OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні мoні ордери, драфти і пересилає гроші до всїх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 доларів і під контролею Стейту Ню Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:

Пересилає Ґроші до всїх краïв по цїнах можливо найтанших і як найскорше.

Продає Шифкарти на ріжні лїнії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.

Виробляє повновласти, контракти купна і продажи засмотрені підписом конзуля; перепроваджує всякі инщі справи зі судами і старокраєвими властями.

Полагоджує справи військові, як увільнене від асентирунку, військової контролї, увільнене від вправ і т. и.

Міняє гроші — старокраєві на американьскі і американьскі на краєві після біжучого курсу.

Адреса:

Ruthenian Exchange Co.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Подаю отсим до відома ширшому загалови, що в моїй

Заграничній канцелярії адвокацкій

полагоджую всякі справи старокраєві так цивільні, карні як і військові і то: повномочія, контракти купна і продажи, заміни, даровизни, всякі спори о довжні квоти, спори фамілійні о узнане вітцівства і аліментації як також спори розводові. Продаю і купую майна в Краю. Увільнення від вправ і контролї як також замельдоване до асентерунку полагоджую в приписаній дорозї урядовій.

Важне! Звертаю Вашу увагу, що я сам єсьм **правником австрійським** а понадто віддав'єм менаджерство моєї канцелярії **докторови прав і адвокатови краєвому.** Канцелярия моя отже є хиба одиноко **компетентна** до перепроваджения всяких справ адвокацких в Старім Краю. Єсть се **дуже важне** для всїх тих, що мають до полагодження справи правні в Ст. краю, бо суть тут preріжні т. зв. „бюра адвокацкі" але правдивого адвоката не знайдете там з певностию.

Для вигоди місцевих і доокресних Русинів канцелярия моя **отверта щоденно до год. 9-ої в вечер.** По занятю прийдіть до мене, а знайдете дійсно пораду і поміч правну. Приходіть отже або пишіть на адресу:

Emanuel Teodorowicz,

FOREIGN LAW OFFICE, -43

150 E. 7th Street, NEW YORK, N. Y.

ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ФОТОҐРАФ

ПАВЛО ГУРДУС

77 Newark Ave., близько Henderson St., JERSEY CITY, N. J.

Прийдїть до моєї робітнї і придивіть ся моїй роботї, а яко правдиві знатоки переконаєтесь, що я більше даю, чим обіцюю. Фотоґрафії виконую старанно і з всякою точностию.

Дивіть ся добре на нумер дому!

P. HURDUS,

77 Newark Ave., near Henderson St.,

JERSEY CITY, N. J.

Одинока взірцево урядженна

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Вп. Родиці, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні в всяких друкарських роботах удавати ся лише до своєї друкарнї „Свобода". — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

ВИРОБИ БРАЦКІ

машлї, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи.

Цінник і проби висилає даром

Можете писати до нас по руски, словеньски або польски.

R. H. MORGAN

13 N. MAIN ST.

SHENANDOAH, PA.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна газета.

Виходить в Ню Йорку кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всїх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всїм подобає ся — всї єго хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Март 29, 19 9

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то єсть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засіяє благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших своякiв і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руськiй хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:

Rev. J. Boyarchuk, 821 N Franklin St, Philade'phia, Pa.

АРТИСТ РІЗБЯР

Евгеній Василенко

виконує усякі роботи входячі в обсяг церковної штуки, як:

ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малює ікони.

Усї роботи виконує добросовісно.

EUGENY VASYLENKO

337 W Center St., Shenandoah, Pa.

Русини Пітсбурґа і околиці!

Чи Ви знаєте, що

German Savings & Deposit Bank

на розї 14-ої і Carson ул., South Side,

Pittsburg, Pa.

є найбезпечнійшим банком? Не знаєте, то загляньте до справоздань стейтових контрольорів, що узнали наш Банк за один з найсолїднійших і найпевнійших в Пенсильвенії. Маєток 5,000.000,00. Платимо 4 проц.

Шифкарти на всї лінії. Висилка гроший, справи нотаріяльні, військові і т. и.

Й. Е. Рот, предс,
А. П. Міллер, касієр,
Ал. Бучак, ур. банку.

ROSE'S IMPROVED ANTISEPTIC CATARRH JELLY

Guaranted by The Rose M'f'g. Co. under the Food and Drugs Act, June 30, 1906 Serial No. 25104.

Катар жолудка є часто взятий хибно за нетравлене.

ЗАРОДОК катаровий затроює носові переводи, входить до горла а опісля до жолудка, втягаючи за собою зародки, через що повстає слабість. Правильний рух здорового жолудка устає. Корм не може бути нї стравлений нї з'ужитий. Вмісто усунути причину, лікарі стараються ся штучним способом привернути природне дїланє жолудка, а не стараються ся усунути тї зародки, вигоїти діткнену часть або повздержати всї неправильности.— Розого Антісептичний Плин проти Катару є правдивим домашним лїком, зовсїм відмінним своїм виробом від всїх других того рода лїків дотепер існуючих. — Є се сильний слизистий плин, привертаючий скоро силу і житєвість. Кождого рода катар може бути вилїчений єсли уживає ся сего успокоючого, гоючого средства.— 15.000.000 штук спродано а 50.000 аптикарів продає єго.

— Немає в собі жадної кокаїни, анї нїяких шкідливих домішок. —

Розого Антісептичний Плин проти Катару вбиває мікроби сейчас. Його дїланє на слезову оболону є антісептичне, а що складаєсь з многих гоючих складників, сповняє свою річ належно, недопускаючи до ширеня ся заразы, гоїть заражену часть і усуває катарове затрутє. Природа робить решту. — Розого Антісептичний Плин проти Катару може бути також ужитий в слїдуючих слабостях, як: Укушенє пчолою, оводом, попаренє, вколенє їдовитою ростиною, скалїченє барбером, здвигненє, попуканє скіри, звихненє складів руки, попаренє, відмороженє, укушеня комарів, сїданє ся рук, тасємець (робаки), загнїтниця, всякі рани, попаренє голови, чираки, опаленє сонцем, ятреня (ропленє), попуканє губ. -- Пішлїть 2-центову почтову марку, а дістанете даром один кусок на пробу. Здивуєтесь і втїшитесь ним. Він усуне Вам сейчас катар носовий і заохотить Вас до дальшого уживаня його. Пишіть по него сейчас. -- Цїна 25 центів за один пакетик.

ВИРОБЛЯЄ

THE ROSE M'F'G. CO.

333 JAY STREET, BROOKLYN, N. Y.

Оден з найбільших броварів в Америці.

Варить пиво на краєвий спосіб. без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него ніколи не болить, бо єсть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,

Lager Beer Brewery,

435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls: General Office 2333, Night Call 4854.

Позір, Братя Русини!

Я виробляю з найлїпшого матеріялу за найнизші цїни

Братскі шапки, Відзнаки, Паси, Брошки, фани, Хоругви, Уніформи, Печатки всякого рода так для братств, як і для поодиноких осіб.

Продаю майлїпші види з житя Ісуса Христа від Рождества аж до Вознесенія. Продаю тоже книжки до моленя і сьвітскі: руські, польскі і словеньскі по дуже низьких цїнах. — Єсьм Русином, а до того членом Р. Н. Союза. Проч з чужими! Удавайтесь лиш до свого! Як хто знає, най так пише. За роботу ґварантую. Моя адреса така:

Stefan Kalakuka

215 Moran Court, Scranton, Pa.

Свій до свого!

Нумо Братя! Свій до свого!
До Мамроша! Всї до одного!
Чужих усїх поминайте,
Тільки свого підпирайте.
Мамрош Русин справедливий,
А в бизнесї все уптивий —
Хто-же хоче більше знати,
Прошу прийти й переконатись.
Горівки найлучші має,
Бо злих зовсім не тримає.
Й так віску, комовицю,
Для всїх добру сливовицю
Арак, коняк, рум, паленка
І кмінківка солоденька;
Вина рівнож всї хороші
І то за дешеві гроші.
Пиво сьвіже і холодне —
Лучше бути вже не годне.
Є циґара, щоб курити
Лиш у него тра купити.
Тому Братя, памятайте,
Та до нього завертайте.
А ті, що з контрів приїжджають
Най сей адрес памятають:

Trof. Mamrosh,
110 Morris str.,
Jersey City, N. J.